

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásielku spracovala spoločnosť:
HENRIETA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
PLATENÉ V HOTOVOSTI
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

ročník 22
júl, august 2012
cena 0,60 EUR

7-8

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

V čísle

Anna Fodorová	
Pripomínáme si významné výročia	2
Eva Hromjáková	
Svedomie nepozná kompromisy	3
Arpád Tarnóczy	
Prijatie u predsedu NR SR	4
Štefan Novák	
Jáchymovské peklo XXIII.	5
Ivan Masár	
Zliechov – rozprávková dedinka	6-7
Eva Laucká	
Poučme sa, ak je od koho	9
Náš rozhovor	
Jolana a Štefánia Božíková	10-12
Ludovít Matejov	
Môj príbeh z vojny	16-18
Peter Mulík	
Bolo SNP slovenské a národné?	20

SVEDECTVO, mesačník

Politických väzňov
Zväzu protikomunistického odboja

Šéfredaktorka:

Ing. Eva Hromjáková

Redakčná rada:

P. Bielik, Ing. E. Hromjáková, K. Krivoš,
E. Laucká, I. Mrva, P. Mulík, A. Malacký

Adresa redakcie:

811 06 Bratislava, Obchodná 52

Telefón: 02/5263 8156

Fax: 02/5296 4610

Cena 1 výtlačku: 0,60 EUR

Celoročné predplatné: 7 EUR

Predplatné pre zahraničných

abonentov: 45 USD,

vrátane poštovného

Číslo účtu v Ľudovej banke:

4000128109/3100

Registračné č.:

508/91

EV: 3851/09

Tlač: ART&PRESS s.r.o.

Nevyžiadané rukopisy nevraciam

Príspevky:

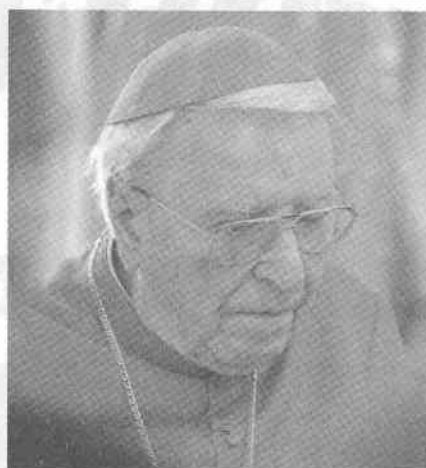
grosling1@stonline.sk

www.pv-zpko.com

ISSN 1338-404X

MATERIÁLY uverejnené v rubrikách
„Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjad-
rujú názory občanov a čitateľov. Nemusia
byť totožné so stanoviskom redakcie.

Predseda PV ZPKO Arpád Tarnóczy zaslal list Jánovi Chryzostomovi kardinálovi Korcovi

Vaša Eminencia,

spoločenstvo politických väzňov
protikomunistického odboja, prosiac
Pána Boha o Váš návrat z choroby
medzi nás, synov a dcéry slovenské-
ho národa, ktorým ste duchovným
otcom, ďakujúc za splnenie našich
modlitieb, Vás chceme ubezpečiť, že
ste pre nás príkladom vo viere a po-
vinnostiach zanechať dejinný odkaz
o období komunistickej totality.

Prosíme o Vaše požehnanie a po-
moc Božiu prostredníctvom Vašich
modlitieb.

Pripomíname si významné výročia

Motto:

*Nad našou krajinou započalo svať,**bračekovci, podme spolu si pýtať.**Podme pýtať, podme! Sami nám nekajú,**vtedy si ju berme, keď nám ju dávajú.*

JANKO KRÁĽ: Krajinská pieseň

Ostatné dva roky sa nám stávajú
veci, za ktoré nenesieme žiadnu zodpo-
vednosť. Keď píšem tieto riadky, mô-
žem konštatovať, že na náš účet boli
konečne zaslané finančné prostriedky
MV SR na našu činnosť v tomto roku.
Umožnia nám vrátiť požičané peniaze
a prejsť na štandardný režim. Chcem
veriť, že situácia z ostatných dvoch
rokov sa nebude opakovať a že sa
budeme môcť venovať činnosti, ku
ktorej sme sa zaviazali v našich stano-
vách. Naši členovia nepovažujú svoju
organizáciu len za záujmovú, vidia v nej
priestor na odovzdávanie mravného
odkazu veľkej časti národa, ktorú
nepokorila nijaká totalita. Spoločnosť,
a nielen na Slovensku, pociťuje hodno-
tovú vyprázdnenosť a aj preto má naša

organizácia nezastupiteľnú úlohu vo
verejnosti.

Letné obdobie prináša mnohé vý-
znamné výročia, ktoré sa nás, politic-
kých väzňov bytostne dotýkajú. Vede-
nie Benešovej Národnosocialistickej
strany 7. júla 1946 vypracovalo tajný
dokument, Memorandum o Slovensku,
v ktorom podrobne rozviedlo plány na
duchovnú a mocenskú asimiláciu
a etnicko-politickú likvidáciu slovenské-
ho národa. Dôsledky tohto plánu do-
dnes pociťujú v mnohých slovenských
rodinách. A predovšetkým v takých,
ktoré boli národne a kresťansky založe-
né. Pripomíname si obeť tohto teroru
pri individuálnych i kolektívnych pamä-
níkoch. Teší nás, že čoraz viac mládeže
prichádza medzi nás a zaujíma sa o tie-
to dobre utajované udalosti.

Štátny súd v Bratislave odsúdil 14.
júla 1949 šiestich mladých Slovákov,
členov Bielej légie, ktorej cieľom bolo
obnovenie slovenskej štátnosti. Augus-
tín Lednický bol odsúdený na trest smr-
ti, ostatní na 25 rokov väzenia. Trauma

Na titulnej strane: V Žiline-Závodí postavili v roku 1947, rok po
tragickom skone pátra Chryzostoma Jána Bardysa, pamätný kríž.

Viac na str. 14.

Foto archív Vladimír Kolada

z prenasledovania ľudí, ktorí si želali samostatnú slovenskú štátnosť pretrvala dodnes. Ako inak možno hodnotiť aktivity časti slovenského obyvateľstva pred dvadsiatich rokov podpisujúcich sa za zotrvanie federácie? Otázka zvrchovanosti a nezávislosti Slovenska patrila počas štyridsaťročného obdobia neslobody medzi tabuizované témy. Povojnovní zástancovia slovenskej suverenity ako prví niesli pochodeň za nezávislosť a zvrchovanosť svojej vlasti, za čo ich čakali popravisá alebo dlhoročné väzenie. Naša samostatnosť nebola bez obetí, ale kto si ich, okrem politických väzňov, pripomína? Veď naši predkovia už pred tisícročím žili v organizovanej veľkej rši. Preto bol 17. júl zákonitým medzníkom v našej histórii. Prijatie Deklarácie o zvrchovanosti SR v parlamente bolo prirodzeným vyústením po stáročiach poroby, intrig, hrozi-

eb a zastrašovania, vyústením úsilia národných buditeľov, ktorí v novodobej histórii sa usilovali o realizovanie túžob národa po vlastnom sebaurčení v oblasti politickej, hospodárskej i kultúrnej. Na končiaroch hôr, ale aj v mestách sa na počesť prijatia deklarácie každoročne zapalujú vatry zvrchovanosti. Radujme sa a ďakujme Bohu, že úsilie a obeť doterajších generácií nebolo márne, že sa naplnilo v samostatnej štátnosti.

V auguste si pripomenieme ďalšie významné jubileum. Andrej Hlinka 12. augusta 1919 v Žarnovici na ľudovom zhromaždení oboznámil účastníkov s textom Pittsburskej dohody. Podľa četnického hlásenia „provoľal za souhlasu všech přítomných samostatnou autonomií, tak řečeno slovenskou samostatnosť“.

Pripomeňme si aj 21. august 1968, kedy vojská piatich komunistických štátov

Varšavskej zmluvy bez vypovedania vojny vtrhli v noci do Česko-Slovenska, obsadili jeho územie a zmocnili sa kontroly štátu. Tri hodiny pred prepadnutím Brežnev telefonoval prezidentovi L. Svobodovi a informoval ho o tom, že sa rozhodol vyslať vojská Varšavskej zmluvy za účelom vyhnúť sa zbytočným obetiam. L. Svoboda s tým súhlasil.

Významným dňom je aj 26. august 1992, keď sa predsedovia slovenskej a českej vlády V. Mečiar a V. Klaus stretli v Brne a dohodli sa na presných pravidlách postupu zániku federácie a rozdelenia štátu. Dnes sme svedkami spochybňovania a znevažovania aktov, ktoré pred dvadsiatimi rokmi viedli k našej štátnej samostatnosti. Politickí väzni však poznajú cenu slobody. A nedajú si ju vziať.

Anna Fodorová
podpredsedníčka PV ZPKO

Svedomie nepozná kompromisy

Biskup Dominik Hrušovský nedávno spomínal okolnosti prijatia Deklarácie o zvrchovanosti SR. V tom čase zastával funkciu generálneho tajomníka Biskupskej konferencie Slovenska. Hlavným politickým oponentom prijatia deklarácie bolo KDH pod vedením Jána Čarnogurského. Vyčítal vládnu zoskupeniu, že sa o nej nediskutovalo. Zrejme sa hlboko mylil, lebo o deklarácii diskutovali aj v BKS. A ako povedal Dominik Hrušovský, boli takí, ktorí mali obavy, aby jej podporou neskončili ako Tiso. Napokon BKS hlasovaním deklaráciu prijala. Prezident Ivan Gašparovič, vtedajší predseda parlamentu, sa v súvislosti s 20. výročím prijatia deklarácie vyjadril aj k postoju KDH, o ktorom si myslí, že KDH sa po prehratých voľbách nedokázalo zmieriť s tým, že nebude určovať politiku štátu. Ale akú politiku robilo KDH?

Zhovárala som sa s mnohými politickými väzňami. Takmer všetci sa po novembri 1989 stali členmi KDH. Tak im našepkávalo svedomie. No mnohí

odišli sklamaní už po prvom sneme. Hoci sa KDH vo svojich hlavných zásadách z roku 1990 zaviazalo presadzovať národ, vlasť, štát, napokon reálna politika hnutia sa celkom dištancovala od štátnej suverenity. A nedá sa povedať, že by vedenie strany nemalo dostatok podnetov z regiónov. Stanovisko prijaté na spoločnom rokovaní politických strán a hnutí v Žiari nad Hronom 6. augusta 1990 svedčí o veľkom tlaku členskej základne na vedenie hnutia.

SLOVO SVEDECTVA

Svoje požiadavky vyjadrili v siedmich bodoch, medzi ktorými bola aj požiadavka na novú ústavu SR. Žiadali aj „zbaviť slovenský národ kolektívnej viny na rozbití ČSR a deportáciách Židov za Slovenského štátu, ktorá mu je, na rozdiel od nemeckého, maďarského i českého národa, stále prisudzovaná. Trvať aj naďalej na tejto vine je v rozpore s najzákladnejšími princípmi humanizmu.“ Taktiež žiadali odstúpenie Františka Mikloška z funkcie predsedu parlamentu, ak nezmení svoj postoj k otázke uzákonenia slovenčiny. Stanovisko pod-

písali zástupcovia Kresťanskodemokratického hnutia, Národnej slovenskej strany, Slovenskej národnej strany a Strany slovenskej jednoty. Aj na decembrovom sneme v okrese Žiar nad Hronom v roku 1990 prijali delegáti uznesenie, v ktorom nabádali výkonné orgány hnutia k vybojovaniu úplnej ekonomickej nezávislosti Slovenska a ak by to neakceptovala Česká republika, snem odporúčal, aby Slovensko išlo svojou vlastnou cestou.

KDH sa však rozhodlo inak. Ono išlo svojou vlastnou cestou a ako jediný politický subjekt nehlasovalo za deklaráciu o zvrchovanosti. Veľká časť politických väzňov organizovaných v KDH opustila hnutie. Ďalší v organizácii politických väzňov založili svoju platformu, ktorá sa napokon v roku 1999 osamostatnila a vytvorila organizáciu politických väzňov KDH.

Občas sa niektorí z nich prihlási a hovorí, ja som aj váš. No akí sú to potom politickí väzni, ak sú náchylní na kompromisy svedomia?

Eva Hromjáčová
šéfredaktorka

Prijatie u predsedu NR SR

Vlani v novembri zorganizovala naša organizácia tlačovú besedu s cieľom informovať novinársku obec o nadchádzajúcom programe pri pamätníku obetiam komunizmu na bratislavskom cintoríne v Ružinove i o postavení našej organizácie v spoločnosti a situácii politických väzňov na Slovensku. Viedla nás k tomu aj skúsenosť, že médiá neinformujú verejnosť o PV ZPKO so znalosťou vecí. Zrejme nie sme dosť atraktívnou časťou spoločnosti, lebo záujem zo strany novinárov o tlačovku bol minimálny.

Po voľbách sme oslovili všetkých vrcholných ústavných predstaviteľov štátu a požiadali sme o prijatie, opäť

s úmyslom informovať o postavení politických väzňov na Slovensku. Naši členovia nezaujímajú o politických väzňov komunistického režimu pociťujú ako istú ujmu a ustavičné krátenie rozpočtu pre našu organizáciu považujú za cieľnú likvidáciu PV ZPKO.

Pôsobenie dvoch organizácií politických väzňov v SR môže vyvolávať rozpaky a aj preto je potrebné vysvetľovať kto je kto. Z našej organizácie sa v roku 1999 oddelila platforma spolupracujúca s politickým subjektom KDH a vytvorila novú organizáciu so starým názvom. Organizácia sa oslabilá o 12 percent členstva. S údivom sme však zaregistrovali, že na rok 2012 týchto 12 percent dostalo

od ministerstva vnútra viac prostriedkov na činnosť, ako naša organizácia, ktorá nie je viazaná na nijakú politickú stranu.

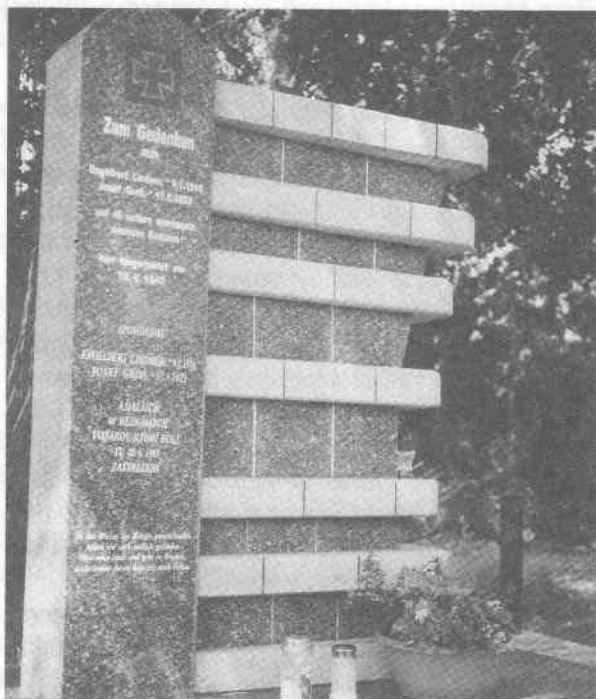
Na našu požiadavku o prijatie zatiaľ nezareagoval prezident republiky, predseda vlády ani ministri vnútra a obrany. Prijal nás však predseda parlamentu Pavol Paška a jeho záujem o naše problémy nás milo prekvapil. Dokonca prisľúbil pomoc legislatívneho odboru NR SR pri našich návrhoch na zmenu legislatívy, ktorou by sa dosiahlo nové zaradenie našej organizácie do štruktúry v akej je II. odboj.

Arpád Tarnóczy
predseda PV ZPKO

Zabúdané tragédie

Niekoľko týždňov po skončení druhej svetovej vojny prechádzal cez Devínsku Novú Ves, dnes mestská časť Bratislavy, transport zajatých nemeckých vojakov. Údajne u jedného z nich sa našla pištoľ. To sa stalo dôvodom toho, že Sovietski vojaci, ktorí transport eskortovali, 10. júna 1945 zastrelili 42 nemeckých zajatcov. Ak by aj údajný dôvod k tejto hromadnej vražde bol pravdivý, nebol dostatočný na hromadnú popravu zajatcov. Dnes túto udalosť pripomína malý pamätník na mieste tragédie v Devínskej Novej Vsi.

Peter Bielik

AKTIVITY PREDSEDNÍCTVA PV ZPKO

■ **13. júna 2012** sa uskutočnilo rokovanie členov predsedníctva PV ZPKO s predsedom NR SR Pavlom Paškom na základe požiadavky PV ZPKO o prijatie. Delegácia politických väzňov informovala predsedu parlamentu o stave a zámeroch PV ZPKO a podrobne prediskutovali tematiku organizačného začlenenia a financovania organizácie. Predseda parlamentu s porozumením prijal návrhy delegácie PV ZPKO a zaviazal sa poskytnúť pomoc NR SR pri zabezpečení potrebnej legislatívy na zmenu organizačného začlenenia PV ZPKO do systému s postavením II. odboja.

■ **5. júna** bola doručená zmluva č. 8/2012/237 o poskytnutí dotácie zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtu Ministerstva vnútra SR na rok 2012 v sume 103 tisíc eur.

■ **Predsedníctvo PV ZPKO** schválilo program rokovania republikovej rady. Pôvodne sa mala uskutočniť 4.7.2012 v malej zasadacej Mestského úradu v Žiline na Nám. Obetí komunizmu. Vedenie organizácie vyhovel požiadavke viacerých pobočiek, aby sa republiková rada nekonala v čase nepriaznivého počasia najmä pre starších ľudí.

■ **Podpredsedníčka PV ZPKO Anna Fodorová** odovzdala návrh nových stanov PV ZPKO, o ktorých by sa malo rokovať na budúcom sneme. Členská základňa obdrží návrh stanov na najbližšom rokovaní republikovej rady.

■ **Predsedníctvo rozhodlo**, že príspevky na činnosť regionálnych organizácií budú zaslané zálohovo 28. júna 2012 následovne: Banská Bystrica 500 EUR, Bánovce nad Bebravou 200 EUR, Bratislava - okolie 200 EUR, Košice 400 EUR, Nitra 150 EUR, Prievidza 100 EUR, Trenčín 600 EUR, Trnava 0 EUR, Žilina 600 EUR.

Jáchymovské peklo XXIII

Krušné hory predstavujú uránovú oblasť, v ktorej bolo po vojne zriadených 17 koncentračných táborov. Dnes je to chatová oblasť s rekreačnými zariadeniami. Bránou do týchto hôr je kúpeľné mesto Jáchymov, ktoré v dňoch 25. a 26. mája t.r. bolo dejiskom pietnej spomienky Jáchymovské peklo. Komunistický režim pre odporcov režimu a nepohodlných ľudí zriadil v tomto prostredí pre desaťtisíce politických väzňov peklo na zemi. Za nefudských podmienok, v biednom ošatení, o hlade a zime, týraní a ponižovaní, dobývali pre Osloboditeľa uránovú rudu.

Politickí väzni Česko-Slovenska sa každoročne v máji stretávajú na miestach svojho utrpenia. Spomínajú na zverstvá dozorcov, na kamarátov, ktorí zahynuli pri ťažbe uránu. Aj tohto roku sa na pietnych spomienkach zúčastnila delegácia z regionálnych pobočiek z Košíc, Spišskej Novej Vsi – Levoče, Liptovského Mikuláša, Žiliny a z Čadce. Podujatie organizovala predsedníčka okresnej pobočky KPV ČR v Karlových Varoch Vlasta Preislerová.

Politickí väzni z Českej i Slovenskej republiky prvý deň navštívili pamätník na cintoríne v Hornom Slavkove, kde je v spoločnom hrobe pochovaných 11 politických väzňov zastrelených na úteku. Pietna spomienka s vyše tristo účastníkmi sa začala položením vencov a príhovorom starostky mesta. Na koniec zazneli štátne hymny oboch republík.

Veža smrti v Ostrove-Dolnom Žďare je dnes českou kultúrnou pamiatkou a stala sa ďalšou zastávkou pietneho aktu. K pamätnej tabuli pribudlo 11 vencov, odznali príhovory starostu mesta Ostrov a ministerky životného prostredia a na záver štátne hymny Českej a Slovenskej republiky. Veža smrti mala zvláštne poslanie. V jej blízkosti postavili dva drevené likvidačné baráky „L“ s kapacitou 100 až 300 osôb, prevažne katolíckych kňazov. Vo Veži smrti sa drvila a upravovala uránová hornina. Väzni tam pracovali bez akýchkoľvek ochranných pomôcok, v nedostatočnom oblečení, podvyživení, šikanovaní, s brigádami po práci. V barákoch bola iba umývadlá so žľabmi a studenou vodou. V hale Veže smrti je nainštalovaná výstava.

Druhý deň pietnej spomienky sa začal slávnostnou sv. omšou v Jáchymove v kostole sv. Jáchyma, ktorú celebrou

Starostka Horného Slavkova Jana Vildumetzová vítala hostí. V pozadí predsedníčka KPV ČR v Karlových Varoch Vlasta Preislerová. Foto Mária Dvorčáková

Kladenie vencov v Jáchymove. Na snímke sprava Štefan Novák a Viliam Žovčík. Foto Mária Dvorčáková

val vikár plzenskej diecézy. Nasledovalo kladenie vencov pri pamätníku Brána ku slobode, kde si prítomní uctili pamiatku umučených či zastrelených na úteku. Odznali prejavy starostov z okolitých miest, ministerky životného prostredia, zástupcov predsedu vlády, ministrov vnútra a obrany, senátorov, poslancov a cirkevných hodnostárov Českej republiky. Spomienku na Jáchymovské peklo XXIII zavŕšili štátne hymny SR a ČR.

Jáchymovské peklo pripomína politickým väzňom utrpenie. Po návrate domov ich komunistický režim vyčlenil na perifériu spoločnosti. Ani po rozpade federácie sa situácia politických väzňov na Slovensku významnejšie nezmenila. Krivdy spáchané na desaťtisícoch odporcov komunistického režimu sú pre predstaviteľov štátnej moci na Slovensku ľahostajné. Pozorujeme, že v Českej republike, bez ohľadu na to, ktoré politické zoskupenie sa podieľa na moci, je prístup k politickým väzňom diametrálne odlišný. Kladieme si otázku, čo bráni slovenským štátnikom prehodnotiť vzťah k politickým väzňom komunistického režimu? Sme presvedčení, že bez zodpovedania tejto otázky sa slovenská spoločnosť nepohne dopredu.

Štefan Novák
predseda RO PV ZPKO Košice

Delegácia PV ZPKO. Zľava Viliam Žofčík, Ing. Anton Meleg, Mária Dvorčáková, Kvestoslav Gregor, Štefan Novák a Kazimír Krivoš. Foto Mária Dvorčáková

Zliechov - rozprávková dedinka

V obci Zliechov, ležiacej v náručí Strážovských vrchov, 1. júna tohto roku slávnostne odhalili pamätnú tabuľu s menami dvanástich občanov Zliechova – mužov i žien, ktorí boli v roku 1949 nespravodlivo a protiprávne uväznení a mučení. Jeden z nich – Vendelín Kašiar na následky mučenia vo väzení zomrel. Zanechal dve malé deti.

Dvanásť mien je napísaných na tabuli, no tých, ktorí nesmierne trpeli je podstatne viac. Najmä ich rodičia, manželky, manželia, deti i príbuzní, ktorých prebodol meč bolesti, keď 19. júna 1949 správca farnosti vdp. Ján Klimek prečítal na sv. omši pastiersky list pod názvom Hlas biskupov a ordinárov veriacim v hodine skúšky. Pripravení boli už príslušníci ŠtB, aby ho zatkli, no museli ujsť pred hnevom občanov. Na druhý deň sa začal koloť pomsty zo strany štátu a štátnych orgánov. Bitky, týranie, vyhrážanie, plač, slzy bolesti a zúfalstva.

Obec Zliechov je rozprávková dedinka uprostred krásnych vrchov, je o nej zmienka už v roku 1272. Kostol sv. Vavrinca je z roku 1480. No život tu pulzoval dávno predtým.

Vojská rímskeho cisára Marka Aurélia tiahli údolím Váhu (VAGUS –

V strede A. Tarnóczy sa prihovára účastníkom slávnosti.

Foto Marián Burík

Pamätnú tabuľu odhalil predseda PV ZPKO Arpád Tarnóczy a posvätil biskup Viliam Judák.

Foto Marián Burík

Zliechovská pamätná tabuľa.

Foto Marián Burík

blúdiaci) až pod štíty Vysokých Tatier. Jeho légie Fulmináta boli zostavené z kresťanov, ktorých uvrhli do otroctva. S légiami tiahli aj obchodníci, či remeselníci, ktorí v rímskych katakombách počúvali o novom učení založenom na láske a odpustení a toto šíрили všade kde prechádzali.

Tak ako do Váhu z hôr pritekali riečky a potôčky, tak po nich do hôr i ďalekých údolí sa šíriло učenie Kristove. Teda prišlo aj sem do tohto krásneho kúta nášho Slovenska.

Aj krásne aj šťastne by sa tu žilo, keby aj do týchto tichých, v mori lesov ukrytých dedínok, nezavítal sám diabol.

V roku 1241-2 to boli Tatári, v polovici XV. storočia zasa Husiti,

v roku 1662 vtrhli na Slovensko Turci. Kostol sv. Vavrinca s jeho vežou je akýmsi majákom viery v tomto posvätnom tichu zelene Strážských vrchov.

V kolotoči dejín sa o Slovákoch hovorilo ako o národe holubičom. Bohužiaľ až do ktorej chvíle. Veľký renesančný mysliteľ Leonardo da Vinci napísal: „A právom môžeme povedať, že človek je kráľom zvierat, lebo jeho zverstvo je najväčšie!“

Šialená druhá svetová vojna neobišla ani túto rozprávkovú dedinku učupenú v posvätnom tichu nekonečných lesov. Vojna sa skončila, prišiel vytúžený mier. Ploty zdobili papierové holubice a transparenty o šťastí a láske. Za plotmi v ohradách táborov a väzníc trpeli státisíce bezbranných novodobých otrokov. Z tlampáčov doslova revali na nás pochody a piesne o šťastí a láske, o zemi, ktorú človek hľadal od vekov - revali preto, aby zahlušili stony a náreky mučených – aby zahlušili plač detí a matiek.

Len tak cez štrbinku pootvorených dverí nazrime za potemkinovské ploty.

Keď na naše územie vstúpila Sovietska armáda, bolo do ZSSR odvečených viac ako 20 000 ľudí. Iba malé percento sa po dlhých rokoch vrátilo

späť. Ľudia hynuli už v transportoch do gulagov, či už od hladu, zimy, vyčerpania alebo len tak pre záľavu väzňateľov.

Neviem koľko nešťastníkov odsúdili ľudové súdy, no osôb odsúdených Štátnym súdom v rokoch 1948–1952 bolo 27 000. Krajské a okresné súdy v rokoch 1953 – 1967 za politické delikty odsúdili 70 770 ľudí, 186 000 osôb bolo umiestnených do pracovných táborov, 118 683 ľudí bolo bez súdu pridelených do Pracovných technických táborov (PTP). Počet vylúčených zo štúdia sa neuvádza.

Za každým z odsúdených treba vidieť aj jeho rodinu, otca, matku, súrodencov, ženu či deti. Tak prichádzame k číslu postihnutých 1 120 870 ľudí. Vo väzení následkom mučenia zomrelo 15 726 ľudí. Popravených bolo 238 ľudí.

Na pamätníku „Slobody“ v Devíne je vyše 400 mien ľudí, ktorí boli zastrelení pri prechode hranice. No koľko bolo zabitých elektrickým prúdom, koľkých roztrhali psi, koľkí sa

utopili v bahnách i v riekach a koľkí boli zastrelení, to sa nikde neuvádza.

Je to strašná štatistika o to viac bolestivá, že Slovák Slovákov – brat bratovi bol katom. A novodobé dejiny a historici mičia. Z archívov sa stratili mnohé doklady, preto je dôležité vydať a uchovať každé svedectvo o nemorálnosti režimu.

Pútnik, ktorý prechádzaš okolo tejto tabule pristav sa na chvíľu a v posvätnéj úcte skloň hlavu, lebo títo ľudia položili na oltár nášho národa i ľudstva svoje životy.

Sú martýrmi národa, ktorých hviezdy žiaria i budú žiariť na našom slovenskom nebi.

Ivan Masár

Slávnosť spestrila krojovaná skupina.

Foto Marián Burík

Príhovor Hedvigy Slivkovej, predsedníčky regionálnej pobočky v Považskej Bystrici, Ilave a Púchove

Doba temna sa nesmie vrátiť

Praktický už ani niet o čom rozprávať, lebo všetko už povedali moji predrečníci, zástupcovia našej organizácie PV Zväzu protikomunistického odboja, ktorí si „humánosť“ totality vyskúšali na vlastnej koži a poriadne so všetkým komfortom. Takže iba niekoľko slov.

Inštalovaním tejto pamätnej tabule sa nám podarilo uskutočniť potrebné a dobré dielo i keď sme sa trochu oneskorili. Mená vyryté do tohto chladného kameňa, nech všetkým čo pôjdu okolo pripomínajú ich odvahu s akou sa postavili proti bezprávniu komunistického režimu, na obranu svojho náboženského presvedčenia. Predstavitelia tejto doby temna nepripúšťali nič, čo by sa priečilo ich ideológii, privlastňovali si právo korigovať i myslenie občanov a predovšetkým z mysle vygumovať vieru a úplne otupiť svedomie veriacych ľudí, čoho dôsledky pociťujeme doteraz.

Je našou svätou povinnosťou deliť sa o svoje spomienky. Stará pravda hovorí, že národ, ktorý sa nepoučí z vlastných dejín, mohol by si ich nedajbože zopakovať. Motto na tejto pamätnej tabuli, nech je výkričníkom a varovaním pre budúce generácie.

V mene výboru PV ZPKO, regionálnej pobočky Ilava a Trenčín sa chcem poďakovať všetkým, ktorí sa podieľali na príprave a dôstojnom priebehu dnešnej slávnosti. Predovšetkým otcovi biskupovi Viliamovi Judákovi, že nám

obetoval svoj vzácny čas, tunajšiemu farárovi Milanovi Kozákovi, bez ktorého by možno ešte doteraz neboli vybavené administratívne záležitosti pre umiestnenie pamätnej tabule, starostovi Zliechova Antonovi Mikovi, za všestrannú pomoc pri príprave, predsedovi PV ZPKO Arpádovi Tarnóczymu a podpredsedníčke PV ZPKO Anne Fodorovej za účasť a najmä pani Márii Hrubej, jedinej žijúcej účastníčke udalosti z roku 1949, na ktorú si práve spomínáme. Ďakujem jej, že i napriek svojmu ťažkému zdravotnému stavu prišla na túto slávnosť.

Ďakujem zliechovskému speváckemu zboru za pekné piesne. Napokon naša srdečná vďaka patrí rodine Štúrikovej, ktorá zobrala na seba starosť o vyhotovenie pamätnej tabule a o záverečné občerstvenie pozvaných hostí. Vám všetkým, hosťom i občanom Zliechova ďakujem, že ste svojou prítomnosťou prispeli k slávnostnému priebehu slávnosti, hlavne tým, ktorí sa obliekli do kroja a vynímajú sa medzi nami ako pestré kvety na lúke. Keď budete prechádzať okolo tejto pamätnej tabule, položte k nej kvietok, kahanček a venujte tichú modlitbu za duše tých, čo sú už vo večnosti. Ak Pán Boh dá budeme sa tu schádzať každoročne v júni pri krátkej spomienke. A úplne na záver prosím pána farára, aby ukončil túto slávnosť modlitbou za všetkých zosnulých politických väzňov.

V Kežmarku pri pamätníku

Na historickom cintoríne v Kežmarku sa 22. júna 2012 uskutočnila pietna spomienka na vyše 400 obetí usmrtených na bývalých hraniciach Česko-Slovenska v rokoch 1948 až 1989.

Pri pamätníku obetiam sa k účastníkom pietnej spomienky prihovorili jej organizátori, predsedníčka Svetového združenia bývalých čl. politických väzňov (SZČPV) Elena Bačkorová a tajomník združenia František Bednár.

Účasť na pietnom akte prijali prednosta Mestského úradu v Kežmarku Ing. Ladislav Faix, Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja reprezentovala Judita Kmecová a Konfederáciu politických väzňov Slovenska Jozef Krajniak.

Na záver odzneli hymny štátov, z ktorých pochádzali obeť usmrtené

Absolventky Hotelovej akadémie Otta Brücknera v Kežmarku počas pietnej spomienky.

Foto autor

pohraničnou strážou a protivzdušnou obranou bývalého komunistického bloku.

Hotelová akadémia Otta Brücknera v Kežmarku pripravila pre účastníkov pietnej spomienky slávnostnú recepciu, za čo im patrí

úprimné poďakovanie. Vďaka patrí najmä zástupcovi riaditeľa Hotelovej akadémie Ing. Jozefovi Ondrášikovi, pedagogičke Bc. Anne Zákutnej, ako aj absolventom akadémie i za ich účasť na pietnej spomienke.

(fb)

Na miestach utrpenia

Kladenie vencov

Foto Pavol Ziman

Pri príležitosti 60. výročia zriadenia nápravného zariadenia pre ženy v Želiezovciach, uskutočnilo sa spomienkové stretnutie pod názvom **Ženy za ostnatým drôtom**. Stretnutie organizovala Konfederácia politických väzňov Českej republiky v spolupráci so Zborom väzenskej a justičnej stráže a Ústavom na výkon trestu odňatia slobody v Želiezovciach a uskutočnilo sa 23. júna tohto roku.

PV ZPKO na stretnutí reprezentovala Margita Zimanová, ktorá o.i. povedala: „Zišli sme sa tu, aby sme si pripomenuli 60. výročie vzniku ženskej väznice v Želiezovciach – Veľkom Dvore, kde si odpykávali trest ženy-matky, ktoré nekradli, nezabíjali, boli bezdôvodne zaistené.

Počas komunistického vládnutia bolo odsúdených 16476 žien, 1644 rehoľných sestier a 7 žien zomrelo vo väzniciach. Komunistický teror založený na marxistickej triednej ideológii likvidoval tých, čo túžili žiť ako slobodní ľudia v slobodnom vlastnom suverénnom štáte. Do tohto nápravného tábora som chodila i ja ako dieťa v päťdesiatych rokoch na návštevy za mamičkou, aj s mojim bratom a sestrou.“

Stretnutie sa skončilo hymnickou piesňou Kto za pravdu horí.

(mz)

Poučme sa, ak je od koho

Tak to by sme naozaj mohli, lebo na poučenie sa nikdy nie je neskoro. V čom všetkom, o tom, si povieme v nasledujúcich riadkoch.

Budeme spoločne hľadať odpoveď na otázku, prečo nám, Slovákom, je ešte stále vzdialené vysvetľovanie toho, čo všetko sme prežili, prečo sa tak veľmi neradi vraciame k poučeniam z nedávnych dejín, prečo si tak nevážime obeť komunistickej totality, aspoň určite nie tak, ako by sme mali. Ale budme teda už konkrétni a naozaj – poučme sa. Od našich najbližších susedov. Teda – Česka.

Boli sme tam tiež

Kde? No, pravdaže, v komunistických väzeniach a lágroch, osobitne 50. rokoch minulého storočia, lebo práve o nich bude reč. České hlavné mesto Praha má v ostatných mesiacoch senzáciu – teda kultúrnu a divácku, a to v príbehoch politických väzňov rokov päťdesiatych a to hneď na dvoch scénach. Pritom na Novej scéne Národného divadla sa tam s neobyčajným úspechom – diváci sa len tak hrnú – uvádza hra Karla Steigerwalda *Má vzdálená vlast*, ktorá vznikla na základe spomienok politickej väzenkyne, ktorá prežila za mrežami rovných 15 rokov. Ale poďme po poriadku:

V roku 1980 vydal Josef Škvorecký vo svojom exilovom vydavateľstve v Kanade spomienkovú knihu Dagmar Šimkovej s názvom *Byly jsme tam taky*. Táto mladá žena z inteligentnej buržoáznej rodiny bola odsúdená za doslova žartík, na základe falošného udania na celých 15 rokov za vlastizradu a tie si aj odsedela, pretože sa jej netýkala ani jedna amnestia. Až vďaka roku 1968 mohla s matkou a sestrou emigrovať do Austrálie, kde vznikla aj jej spomienková kniha, vydaná potom v Kanade. Po roku 1989 sa Dagmar Šimková domáhala rehabilitácie, nikdy sa jej nedočkala. Zomrela v polovici deväťdesiatych rokov. Až nedávno sa tieto otrasné, priam hrôzu vzbudzujúce spomienky dostali do rúk dramati-

ka Karla Steigerwalda, ten podľa nich napísal spomenutú hru, ktorá žne mimoriadne úspechy priamo v Národnom divadle Praha. Takže:

Tu sme pri tom poučení. Kedy sa my, tu u nás, na Slovensku, asi dožijeme niečoho podobného? Kedy sa tu nájde autor, ktorý by podľa spomienok politického väzňa – a sú tu, čo by neboli – vytvoril divadelnú hru a uvádzala sa dokonca v Národnom divadle?

Kedy sa dožijeme – a už dávno sme sa mali – napríklad filmu s touto tematikou? Pamätáte sa koľko bolo filmov o SNP a to krátko po II. svetovej vojne? Ešte teraz ich reprízujeme na obrazovkách. Z krutého obdobia rokov päťdesiatych nemáme ani jeden jediný, o divadelnej výpovedi na doskách Národného divadla ani nehovoriac. Za to ale uvádzame hry, v ktorých sa to hemží výrazmi, pri ktorých najmä staršie generácie odchádzajú cez prestávku z divadiel. Až tam sme to dopracovali. Ale vulgarizmy sú asi dôležitejšie, ako pohľad na otrasné obdobie 50. rokov česko-slovenského komunizmu... A naozaj, máme čo doháňať!

Čo nás reprezentuje

Teda nás, samostatné Slovensko, teda: nás, ešte stále nie dosť hrdých Slovákov? Aj to si povieme pre ono poučenie:

Na jednej strane tu máme priam nesmrteľnú, úžasnú Lúčnicu, ale aj celý rad iných folklórnych súborov, vrátane detských, pri ktorých diváci na celom svete vstávajú zo sedadiel a potlesky nemajú konca kraja. Na jednej strane tu máme operných spevákov, o ktorých doma toho tiež veľa nevieme, ba nepoznáme dobre ani ich mená, ktorí sú ozdobou svetových operných scén a bolo by pridlhé vyratúvať všetky svetové operné domy, v ktorých rozdávali svoj kumšt. Mohla by som pokračovať ďalej o všetkých tých, ktorí by tu, doma, boli akoby utajení. Na druhej strane ale vysielala RTVS celé tri televízne večery v priamom prenose, s extra štábom i moderátorom na celom svete známou pesničkú súťaž Eurovízie, tentoraz z Baku. A je to tu:

Ako reprezentanti Slovenska prídu na pódium sledované miliónmi divákov, traja strapatí šuhaji s anglickými, opakujem anglickými menami, odspievajú, resp. odkričia čosi v angličtine a vy neviete o koho ide, o čom sa tu hrá, kto tu koho vôbec reprezentuje, pretože o Slovensko tu nejde ani na okamih. Predtým spievajú vo svojej rodnej reči, aj s rodnými menami Srbi, Chorváti, Makedonci, sympatický Estónec a mohla by som menovať ďalej, každý tu uvádza svoju krajinu, svoju reč, svoju pesničku, len my Slováci, sme „svetoví“! Aspoň teda tí, čo toto všetko vymysleli, sú o tom presvedčení. Mýlili sa. Potlesk bol chabý, do finále sa nedostali a mňa – nebola som sama – až triaslo od jedu. To koho sme tu reprezentovali? Za aké určite nie malé peniaze? Kam sme sa až dostali v tej svojej servičnosti a pokore? Sme nejakou kolóniou, alebo samostatným štátom? O čom to vôbec bolo? O poriadne drahej a pritom trápnej vizitke, o niečom, čo, dúfam, sa už nebude opakovať. Ak už vymýšľame čosi neobhájiteľné, tak sa z toho aspoň poučme! Lebo svetoví sme teda určite neboli. Len smiešni!

Takže, milí čitatelia, vidíte, je o čom premýšľať aj cez prázdniny a dovolenky. Tušími, máme ešte ďaleko do – dospelosti. **Eva Laucká**

Tvrдили mu, že je vrah

Rodičia Jolany a Štefanie Božíkových žili pokojným usporiadaným životom až do nastolenia nového režimu v roku 1948. V Bábe, na juhu Slovenska, vlastnili 18 hektárov pôdy. Bolo sa čo obracať. Komunistický režim považoval takých ako bol Štefan Božík za kulakov, teda za nepriateľov režimu.

Štefan Božík

Foto archív rodiny Božíkovej

V roku 1927 sa manželom Helene a Štefanovi Božíkovcom narodil syn Ľudovít, v roku 1931 dcéra Jolana a o dva roky neskôr pribudla do rodiny Števká. Ľudovít už desať rokov nežije, Jolana v súčasnosti býva v Bratislave, Števká v Nitre, avšak zdravotný stav Števky si vynucuje stálu prítomnosť sestry Jolany v Nitre. Tam vznikol aj nasledujúci rozhovor.

Ani jedna z vás nemá vlastnú rodinu, hoci o nápadníkov nebola núdza.

Števká: V období, keď bol čas založiť si rodinu, sme sa dostali do situácie, ktorá nám veľmi skomplikovala život. Kto by si bol zobral dcéru vraha?

Ako ste sa k tomu dopracovali?

Jolana: Po roku 1948 nútili našich rodičov odvádzať kontingent z 18 hektárového hospodárstva, pričom nám

Na senách, rodičia na snímke zľava.

nedovolili zamestnávať nijakých pomocníkov. Rodičia nevládali sami obrobiť také hospodárstvo, takže neplnili kontingent. Asi štyri roky po sebe sa preto otecko ocitol na tri mesiace vo väzení. Dokonca bol kvôli tomu odsúdený na desať mesiacov do Jáchymova. A keď bol uväznený, samozrejme, že neplnil kontingent, tak uväznili aj mamičku.

Števká: Keď bol otecko v Jáchymove štát si na našom majetku hospodáril, ako na svojom. Vyháňali ošpané, pobrali všetko, čo sme ešte mali.

A nenútili vašu rodinu vstúpiť do družstva?

Jolana: Kulakov nechceli do družstva. Presviedčať chodili malých roľníkov. Otecko bol zúfalý. Pre neho družstvo by bolo vyslobodením. Raz, keď ho odsúdili, prokurátor uviedol, že na výstrahu ostatným roľníkom.

Števká: Kolkokrát sme kupovali vajčka, na kontingent. Priamo od mláťačky nám zobrali obilie, nemali sme čo siať. Museli sme kupovať, no nebolo za čo. Rodičia sa veľmi trápili. Schádzali sa u nás chlapi, navštevoval nás aj predseda strany, lebo sa s oteckom poznal od detstva. Bol to celkom slušný človek. Keď videl čo sa deje, ako žijeme, že už štyri roky sme nezabili žiad-

ne prasa pre seba, sám naviedol otecku, aby jedno zaklal. Nechcel, nakoniec poslušchol.

Udali vás?

Števká: Nie, ani predseda strany nie.

Ako ste žili pred rokom 1948?

Jolana: Otecko bol starostom obce, mamička sa starala o deti a hospodárstvo. Mali sme pekné detstvo. Mnohí pomocníci na našom statku nás navštevovali po celý život a boli solidárni s našou rodinou, keď sa dostala do ťažkostí. Maturovala som v roku 1950 a to už mali rodičia obrovské ťažkosti zaplatiť mi internát. Ale to bol iba začiatok.

Aká atmosféra vládla vo vašej rodine?

Jolana: Otecko sa stretával s miestnou inteligenciou a vieme, že si veľmi vážili Tisa. Dedinčania zachránili mnohých židov, otecko o tom vedel, ale nechal si to pre seba. Dokonca prišlo na neho udanie, že nekonal, ako mal. Zobrali ho aj s notárom do koncentračného tábora v Seredi. Jednému z nich dovolili vrátiť sa domov. Otecko požiadal notára, aby sa vrátil on, že vie, že on mu pomôže dostať sa odtiaľ. A skutočne, o niekoľko dní sa vrátil aj otecko. Ale v ktoromkoľvek momente

mohli poslať transport do Osviečimu, a neviem, či by sme otecka ešte videli živého.

Čo sa prihodilo, že vášho otecka obžalovali z vraždy?

Jolana: V našej obci medzi sebou súperili dvaja funkcionári. Predseda strana a predseda národného výboru. Predseda strany Tóth bol mierny a inteligentný človek, bol spolužiakom nášho otecka. Na druhej strane predseda národného výboru Kohút bol veľmi výbušný, závistlivý človek. Dohadoval sa o funkcie. Chcel byť aj predsedom strany. Nahovoril dvoch mladíkov, aby zbili Tótha. Tí ho skutočne tak spalicovali, že takmer zomrel. Táto príhoda sa stala zámenkou na prenasledovanie dvoch dedinských kulakov a kňaza. Jedným z nich bol náš otec.

Aj ich odsúdili?

Jolana: Odsúdili. Proces bol samozrejme zinscenovaný. Obžaloba tvrdila, že mal úmysel vraždiť, že nahovoril iných na vraždu. Otca odsúdili na 13 rokov väzenia. V tom čase som učila v susednej dedine, išla som ráno do školy a pri autobuse hovorili, niekto sa asi bil pred kostolom, je tam mláka krvi. Keď som prišla domov mamuška mi povedala, že predsedu strany chcel voľakto zabiť. Hneď prišla pátračka a odviezla tých dvoch mladíkov, bratrancov Pavilekových. Našli u nich ešte aj zakrvavené palice.

A prečo teda odsúdili vášho otecka?

Jolana: No, nemohli predsa dopustiť, aby za útokom na predsedu strany, boli dvaja jednoduchí ľudia. Po dvoch týždňoch od tejto udalosti obsadili náš dom, všetko preukukali. S otcokom zobrali aj ďalšieho kulaka Silvestra Viskupa a kňaza Alojza Mikloviča.

Števk: Keď sme sa dozvedeli, že otecka obvinili z vraždy, verili sme, že čoskoro príde domov, že ide len o omyl. No a oni ho odsúdili. Známy právnik mi povedal, dievča, dnes je všetko možné.

Takže z pokusu o vraždu odsúdili piatich ľudí?

Jolana: Nie z pokusu o vraždu, oni hovorili o vražde. Napriek tomu, že pán Tóth zostal nažive. Treba však povedať, že tento proces veľmi dolahol na dedinu. Ľudí rozhorčilo, že boli obvinení a odsúdení aj nevinní ľudia, kňaz a dvaja statkári. Na odvolacie pojednávanie do Bratislavy prišlo 400, možno 500 ľudí. Vybrali sa predovšetkým brániť svojho kňaza, Alojza Mikloviča. No po výkrikoch bratrancov Pavilekových: „Čo tu robia títo nevinní?“, bolo súdne pojednávanie odročené na druhý deň s vylúčením verejnosti i rodinných príslušníkov. No a odvolací súd im vymeral o rok vyššie tresty.

Celý trest si odpykal?

Jolana: Nie. Najskôr bol vo väzení v Bratislave, neskôr v Prahe-Ruzyni. Po dvoch rokoch ho oslobodili spod obžaloby.

Ako ste to dosiahli?

Promócie bez otecka. Na snímke zľava Štefánia, mama Helena a Jolana.

Jolana: Oslobodil ho mladí sudcovia Najvyššieho súdu v Prahe. Keby som vedela, že ešte žijú, išla by som sa im poďakovať. Keď išli na súdne pojednávanie popri nás, prihovorili sa nám. Že koho tu máte. Otecka. Ktorý? Božík. Veď on je nevinný. Pôjde s vami domov. Pripravte pečenú hus. A potom bolo pojednávanie a skutočne otecko bol oslobodený.

A išli ste spolu domov?

Jolana: Áno.

A ďalší dvaja?

Števk: Pána Viskupa tiež oslobodili, ale pána farára nie.

Prečo?

Števk: Pred súdom odznelo, že jeden z tých dvoch páchatelov sa spovedal, že chce zabiť Tótha, a že kňaz ho ešte povzbudil a dal mu aj dvesto korún. Toto sa hovorilo na súde! Taký nezmysel!

Na základe čoho bolo vznesené obvinenie voči oteckovi, Viskupovi a kňazovi Miklovičovi?

Števk: Tí dvaja páchatelia aj na Najvyššom súde vykrikovali, čo tam robia títo traja, že sú nevinní.

Jolana: Takže sudca sa ich opýtal, prečo o nich tvrdili, že sú vinní, keď s tým nemali nič spoločné. Odpovedali, že im to kázali vyšetrovací referenti. Že im povedali, čo majú hovoriť.

Štefan Božík vlastnil parádne kone.

Pokračovanie na 12. strane

Tvrдили mu, že je vrah

Dokončenie z 11. strany

Bola s vami na súde aj mamička?

Jolana: Nie nebola, my sme totiž čakali na vyvezenie zo Slovenska do českého pohraničia. Mali sme už aj veci zbalené. Ale mamuška bola chorá, tak sme žiadali úrady o zrušenie tohto rozhodnutia. Už sme nemali nijaký majetok, nebolo z čoho žiť. Nebyť skvelého riaditeľa školy, boli by ma vyštvali z miesta.

Števk: Ja som musela odísť z banky.

Rozprával otecko o živote vo väzení?

Jolana: Pravdaže. Na Pankráci ho nútili, aby sa priznal, že vraždil. Tykali mu, v noci ho brávali na výsluch, oslovovali ho iba číslom. Hrozili mu, aby sa priznal, lebo mu zničia ženu i deti. Raz na väzenskom dvore zazrel prechádzať sa ženu, ktorá sa podobala na Števk. Hrôza ho premkla a hľadal, kde je mama a ja. Bol presvedčený, že keď je tam Števk, sme tam všetci. Písal z väzenia, ale nič sme sa nedozvedeli, lebo všetko podstatné bolo vyčiarknuté. Úplne mu zničili život, napokon aj nám, ostatným.

Eva Hromjáková

Štefan Božík (zľava) s priateľmi Štefanom Kružlíkom a Pavlom Šimončícom.

Božíkovcom pripravil komunistický režim pekle na zemi.

Štefan Božík zach. čís. 81.
Helena Božíková mat. Babička Štef.
27. VII. 1956
Drahá mamička a milé deti
srdce vás poďakujem a ešte do
vám prajem penazie som dostal Albre
stemi poslali 200. korun za ktoré vam
a byem viac mi viac mi neposilajte
mam tu ešte zatiob dost a keď bude
písať čo robíte a ja sa snažím iste
mate práce hodne som sa tesil z
ľuďmi a posude doma a ľudia
spolu pracovať no ale sa tam ne
bár je uš mňa pravda skoro na
vja mňa [redacted]
[redacted] [redacted] som posude
na druhý deň našteva mamička že ne
povolená alebo ste spíschali domáci sol
tobi tak neváže ale bol si som biab
a so mnou porovnal

list som dostal ochra s naposledí v m
keť budete písať napiste čo je tam
mnoho ja nemam čo takého písať
lebo chcel som sa memam zistiť zdra
ešte trochu som ale nie nacisti este
z Bratislavu rai stahov miam zle post
tak úplne v ničom nevinami a cisťke
case tu nosim truchniť a ohľosova
a nevin jak dlho to bude este trvať
len zbitone uistiť mate a v staho
karda koruna jemam potrebná akeť
liste uš mali píše mi ešte zdra v ja
mama [redacted] domi posdravovat velmi casto som
maja avas a se som zdi doma vten
stacim akeť nacharam sa covaten
piste mi jako dala arada jak vizeji
vnohrodi jak usten [redacted] pte
zotab zdi mam este nade se sa nachos
vratim usmam [redacted] trocha XIV
toho aš keť [redacted] Postovní schránka 58

List z väzenia

Odsúdení na 5 až 10 rokov

■ ODSÚDENÍ V JÚLI

Antal Ján, narodený 10.6.1916, odsúdený 15.7.1953 na 5 rokov, velezrada, Lehota nad Rimavicou
Bacigál Ľudovít, narodený 8.1.1915, odsúdený 28.7.1952 na 7 rokov, sabotáž, Senec
Bachratý Ján, narodený 3.5.1928, odsúdený 25.7.1952 na 9 rokov, velezrada, ohrozenie štátneho tajomstva, Trnava
Bednár Jozef, narodený 2.2.1931, odsúdený 11.7.1953 na 8 rokov, velezrada, Juskova Voľa
Bodnár Július, narodený 4.9.1932, odsúdený 26.7.1952 na 8 rokov, velezrada, Nové Zámky
Bunda Vojtech, narodený 14.1.1904, odsúdený 14.7.1956 na 6 rokov, velezrada, Bošáca
Číž Ján, narodený 19.1.1919, odsúdený 11.7.1955 na 5 rokov, velezrada, Selce
Graňová Anna, narodená 17.11.1930, odsúdená 6.7.1954 na 5 rokov, velezrada, Poprad
Hromádka Ján, narodený 15.11.1921, odsúdený 28.7.1955 na 8 rokov, velezrada, Trstín
Hajduk František, narodený 1.12.1909, odsúdený 6.7.1955 na 5 rokov, vyzvedačstvo
Hvizdoš Ján, narodený 13. 11. 1919, odsúdený 15. 7. 1953 na 8 rokov, sabotáž, Richnava
Macula Eduard, narodený 22.7.1931, odsúdený 3.7.1951 na 7 rokov, Valaská
Mojžiš Juraj, narodený 11.9.1922, odsúdený 17.7.1953 na 6 rokov, Bratislava
Mokrohajský Ján, narodený 27.1.1928, odsúdený 27.7.1950 na 5 rokov, vyzvedačstvo, Bratislava
Novák Jakub, narodený 22.7.1933, odsúdený 15.7.1955 na 8 rokov, velezrada, Krompachy
Ondruš Štefan, narodený 5.4.1912, odsúdený 1.7.1949 na 8 rokov, násilie na verejných zboroch, násilie pre výkon volebného práva, Levoča
Petráš František, narodený 9.4.1925, odsúdený 18.7.1958 na 6 rokov, združovanie proti republike, Piešťany
Ravasz Viktor, narodený 18.7.1915, odsúdený 17.7.1961 na 6 rokov, združovanie proti republike, Bratislava
Sisák Jozef, narodený 14.9.1913, odsúdený 11.7.1953 na 7 rokov, velezrada, Juskova Voľa

Skotnický Anton, narodený 25.2.1930, odsúdený 21.7.1955 na 6 rokov, vyzvedačstvo, Raková
Sládkovič Ján, narodený 21.2.1925, odsúdený 30.7.1957 na 5 rokov, združovanie proti republike, Drietoma
Šellyová Helena Anna, narodená 26.6.1908, odsúdená 25.7.1951 na 6 rokov, velezrada, Bila Voda u Javor
Takáč Vincent, narodený 11.5.1932, odsúdený 26.7.1952 na 5 rokov, velezrada, Košice
Urban Štefan, narodený 3.5.1955, odsúdený 26.7.1978 na 6 rokov, všeobecné ohrozenie, opustenie republiky, Topoľčany
Vítek Florián, narodený 1.5.1910, odsúdený 17.7.1952 na 5 rokov, pomoc k vyzvedačstvu, Úľany
Výberčí František, narodený 10.10.1930, odsúdený 17.7.1952 na 5 rokov, Úľany nad Žitavou
Zigmund Tobiáš, narodený 10.9.1905, odsúdený 10.-11.7.1955 na 7 rokov, marenie čin., Ilja
Zvarík Florián, narodený 23.8.1926, odsúdený 18.7.1952 na 8 rokov, velezrada, Bratislava

■ ODSÚDENÍ V AUGUSTE

Baculák Peter, narodený 1.2.1908, odsúdený 23.8.1955 na 6 rokov, vyzvedačstvo, Raková
Baumann Štefan, narodený 28.6.1930, odsúdený 9.8.1951 na 6 rokov, velezrada, Bratislava
Belica Karol, narodený 1.11.1921, odsúdený 28.8.1950 na 7 rokov, príprava úkladov, Košice
Bodnár Viliam, narodený 21.7.1951, odsúdený 7.8.1986 na 6 rokov, zbehnutie do cudziny, Trebišov
Bukovský Ján, narodený 25.4.1924, odsúdený 13.8.1954 na 8 rokov, velezrada, Jamník
Florián Krištof, narodený 30.4.1950, odsúdený 30.8.1978 na 9, 5 roka, ohrozenie vzdušného dopravného prostriedku, Topoľčany
Fľak Štefan, narodený 1.1.1930, odsúdený v auguste 1948 na 5 rokov, Levoča
Golianová Jarmila, narodená 7.6.1913, odsúdená 22.8.1951 na 6 rokov, vyzvedačstvo, Praha
Granec František, narodený 7.2.1934, odsúdený 25.8.1951 na 5 rokov velezrada, Bratislava
Humý Jozef, narodený 12.4.1904, odsúdený 17.8.1952 na 8 rokov, sabotáž
Hurný Jozef, narodený 23.5.1932, odsúdený 17.8.1952 na 9 rokov, sabotáž, Prešov
Jánoš Jozef, narodený 25.8.1935, odsúdený 25.8.1935 na viac ako 5 rokov, velezrada, Bratislava
Jamrich Karol, narodený 7.1.1954, odsúdený 30.8.1978 na 8 rokov, opustenie republiky, ohrozenie bezpečnosti vzdušného dopravného prostriedku, Topoľčany
Kubis Oldřich, narodený 7.4.1927, odsúdený 15.8.1953 na 7 rokov, vyzvedačstvo, Kotešová
Majerník Ferdinand, narodený 15.7.1914, odsúdený 31.8.1961 na 7 rokov, združovanie proti štátu, Vrbové
Majovský Jozef, narodený 24.3.1921, odsúdený 27.8.1953 na 6 rokov, velezrada, Bačkov
Opatík Ján, narodený 13.1.1920, odsúdený 20.8.1952 na 5 rokov, sabotáž, Bratislava
Písečná Terezia, narodená 26.1.1925, odsúdená 2.8.1951 na 8 rokov, velezrada, Bratislava
Píšek Oldřich, narodený 8.3.1926, odsúdený 9.-12.5.1950 na 8 rokov, velezrada, združovanie proti štátu, Zvolen
Repáková (Neupauerová) Mária, narodená 11.3.1931, odsúdená 18.8.1949 na 5 rokov, Levoča
Schvacho Ladislav, narodený 21.9.1920, odsúdený 28.8.1950 na 8 rokov, združovanie proti štátu, vyzvedačstvo proti spojencovi, Stone Mountain
Staňo Jozef, narodený 26.10.1921, odsúdený 22.8.1952 na 3 roky, odsúdený v r. 1948 na 2 roky, Kysucké Nové Mesto
Šedíková (Dorníková) Mária, narodená 18.11.1921, odsúdený 1.8.1950 na 5 rokov, Dolné Kočkovce
Tibenský Rudolf, narodený 9.4.1919, odsúdený 23.8.1951 na 5 rokov, príprava úkladov, Bratislava
Urban Stanislav, narodený 3.5.1955, odsúdený 30.8.1978 na 6 rokov, ohrozenie vzdušného dopravného prostriedku, Topoľčany
Vančok Karol, narodený 20.5.1927, odsúdený august 1961 na 7 rokov, podvracanie, Horné Orešany
Vavro Vojtech, narodený 12.9.1928, odsúdený asi v r. 1957 v Nitre na 5 rokov, velezrada, Hlohovec
Záhorský Michal, narodený 8.10.1935, odsúdený 27.8.1953 na 8 rokov, velezrada, Bratislava

Páter Bardys spovedal aj Tisa

V našich archívoch sa pravda ťažko hľadá. V ÚPN sa zatiaľ nenašli žiadne dokumenty o živote pátra Chryzostoma Jána Bardysa, ale som presvedčený, že sa o tomto šľachetnom kňazovi ešte veľa dozvieme. Sám sa usilujem o dôkladnejšie spracovanie jeho životnej cesty.

Chryzostom Bardys

Orava dala nášmu národu a cirkvi veľa významných osobností. V tomto prostredí krásnej prírody, kde si ľudia po stáročia zachovali reč, kresťanské a morálne hodnoty, narodil sa v dobe tvrdého maďarizačného útlaku 17. septembra 1900 v Námestove páter Chryzostom Ján Bardys. Pochádzal z chudobnej roľníckej rodiny. Po gymnaziálnych rokoch vstúpil 3. septembra 1918 do Rehole menších bratov, k františkánom. Jadrom jeho požehnannej práce bol apoštolát živého slova. Skončil vyše 120 misií po celom Slovensku. Kazateľnica a spovednica boli jeho univerzitnou katedrou.

Počas prvej Slovenskej republiky pôsobil v Bratislave ako gvardián františkánskeho kostola. Podľa pamätníkov bol spovedníkom prezidenta Jozefa Tisa (nie pred popravou). Chodieval spovedať aj do väznice v Bratislave.

Ako sa sami študenti, akademici

Urbarialisti Námestova v roku 2006 venovali svojmu rodákovi Chryzostomovi Jánovi Bardysovi pamätnú tabuľu. Je umiestnená na vonkajšej stene kostola sv. Šimona a Júdu. Snímka je z odhalenia a vysvätenia tabule.

Foto archív autora

priznali, jeho milé otcovské oči prežiarené srdečnosťou, františkánskou prostotou a duchovnosťou ich strhli. Posledných osem dní pred smrťou odchádzal do susednej obce pri Žiline do Bánovej. Jeho náhla a nedôstojná smrť je stále plná otázok. Ako a kto bol v pozadí jeho smrti, ktorá prišla náhle, v najkrajšom mužskom veku 17. augusta 1946? Podľa viacerých pamätníkov a z článkov dobovej tla-

če vyplýva, že mohol byť zavraždený. Predpokladá sa, že príčinou jeho smrti bolo spovedné tajomstvo.

Žilinský a bánovský veriaci na mieste jeho smrti postavili pamätník - kríž. Na pamiatku jeho tragickej smrti vyšiel obrázok s textom, kde je aj jeho vrúcna modlitba, ktorú napísal a cirkevná modlitba za jeho blahorečenie.

Vladimír Kolada

Kríž - pamätník. V roku 1947 ho vysvätil gvardián ThDr. Teodorik Zúbek.

Foto archív autora

Bulvár rád ubližuje

V honbe za ziskom bulvárne médiá nemajú nijaké zábrany. Presvedčiť sa o tom mohla nedávno aj naša členka Margita Zimanová. Týždenník Plus 7 dní zneužil pamiatku jej otca Pavla Valenta, politického väzňa, popraveného komunistickým režimom. Na článok reagovala pani Zimanová aj pracovníci Ústavu pamäti národa, dosiaľ sa však ich stanovisko nedostalo do periodika, preto ich uverejňujeme v plnom znení.

Líst pre PLUS 7 dní

V spoločenskom týždenníku **PLUS 7 dní** číslo 19 v článku „Spojár“ bol zverejnený príbeh Pavla Valenta, v súvislosti s premiérou filmu „Eštebák“, od režiséra Juraja Nôtu. Scenárista filmu vychádzal zo série vyzrávaných príbehov Oral history ÚPN, ktoré vložil do kompaktného diela o zločineckých praktikách Štátnej bezpečnosti.

Autorka článku v snahe vypátrať skutočný príbeh hrdinu, na ktorom sa tvorcovia inšpirovali, natrafila na príbeh môjho otca, Pavla Valenta, ktorého komunisti za vlastizradu popravili. Žiaľ, zverejnené nepresné a neúplné informácie o mojom oteckovi spôsobili v kruhu mojich blízkych a priateľoch zbytočný zmätok. Môj otecko je už 59 rokov po smrti a nikdy nemohol a nemôže robiť sám sebe advokáta. Preto v spolupráci s Ústavom pamäti národa považujem za morálnu povinnosť očistiť jeho meno a prisúdiť jeho osobe dôstojnosť, ktorá mu právom prináleží.

Po II. svetovej vojne sa môj otec Pavol Valent zaoberal rádiovou technikou. Ako vedúci pracovník sa podieľal pri budovaní vysielačov v Prievaze, Košiciach, Haniske pri Prešove a Veľkých Kostoľanoch. Hneď po nástupe komunistickej strany k moci spojári boli automaticky zaradení pod rezort Povereníctva vnútra. A tak sa stalo, že môj otecko sa nedobrovoľne stal riadnym zamestnancom zločky, ktorá v tom čase spadala pod Štátnu bezpečnosť. Že nedobrovoľne, to potvrdil svojím životom a neskôr aj mučeníckou smrťou.

Môj otecko na Povereníctve vnútra pracoval ako obyčajný skladník. Teda nebol to nijaký funkcionár ani káder ŠtB, akoby sa mohol niekto na základe uverejneného článku domnievať. Podľa toho bol aj odmeňovaný. Nepamätám si, žeby ako rádový zamestnanec požíval nejaké výhody. Nikdy. Na dovolenku sme chodili iba k starým rodičom, a to na robotu. Na sušenie sena alebo na žatvu. Otecko si dobre uvedomoval zločinnosť komunistického režimu. Napriek hroziacemu nebezpečenstvu sa rozhodol ľuďom pomáhať. Využil možnosti ktoré mal a cez železnú oponu do Rakúska previedol svojho švagra a jeho priateľov. Pri ďalšom pokuse ho zaistili a uväznili. Dozvedeli sme sa, že bol kruto mučený. Vo väznici mu amputovali nohu.

Od tejto chvíle nastalo pre našu rodinu peklo. Pavol Valent bol obvinený zo spáchania trestných činov vlastizrady, vyzvedačstva, pokusu návodu na vraždu. Trest smr-

Rodina Valentová.

ti bol vykonaný 28. marca 1953. Otecko mal iba 39 rokov. Mamička dostala doživotie, starý otec dostal 11 rokov a ujo Imrich 8 rokov. Majetok prepadol štátu a z domu sme sa museli okamžite vysťahovať. S babičkou sme ostali tri malé deti.

Margita Zimanová,
rodená Valentová

Dodatky pracovníkov ÚPN

■ Marián Gula, riaditeľ sekcie evidencií

Mal som možnosť oboznámiť sa s kauzou Pavla Valenta. Je to príbeh človeka, ktorý pomáhal a pomohol ľuďom, ktorí boli režimom prenasledovaní alebo ohrození na svojej slobode či existencii v čase, keď sa k moci dostával totalitný komunistický režim a upevňoval si ju páchaním brutálneho násillia na občanoch túžiacich po slobode. Napriek tomu, že tým ohrozoval vlastnú slobodu. Zaplatil za to vlastným životom. A režim sa pomstil (v tomto prípade je slovo „pomsta“ viac ako priliehavé) nielen jemu, ale, tak ako to bolo preň príznačné, celej rodine. V prípade Pavla Valenta obzvlášť surovým spôsobom. Chcel by som preto vyjadriť úctu k jeho obeti i k statočnosti celej jeho rodiny, s ktorou znášala toto bezprávie.

■ Ondrej Krajňák, vedúci referátu Oral history

Archív Ústavu pamäti národa eviduje viac ako 300 svedeckých výpovedí z obdobia komunistického teroru. Mal som to šťastie nakrúcať príbeh o Pavlovi Valentovi. Svedectvo Margity Zimanovej a bádateľské aktivity ÚPN vniesli do jeho prípadu jasné svetlo.

Dnes si málokto uvedomuje nebezpečenstvo, ktoré hrozilo pracovníkom povereníctva vnútra v prípade ich politického odboja. ÚPN spracovalo príbehy príslušníkov ZNB, Bernarda Jaška a Pavla Kalinaja, ktorých komunisti za únik dôverných informácií bez milosti popravili.

Preto považujem za dôležité osobnosť Pavla Valenta vyzdvihnúť na roveň už spomenutých hrdinov, ktorí svoj život položili za občianske právo a ľudskú slobodu. Pavlovi Valentovi aj celej jeho rodine patrí môj veľký obdiv a uznanie.

Ako sme odchádzali nákladným vlakom vojaci 101. pešieho pluku 17.marca 1942 z Trnavy k zaistovacej divízii do Ruska, do obce Vasilkov pri Kyjeve

Môj príbeh z vojny

Keď odchádzali naši vojaci z Nitry v roku 1941 do Ruska, bol som chorý. Z okna ošetrovne v kasárňach (Pribinova, oproti mlynu), pri pohľade na odchádzajúcich kamarátov vypadli mi slzy dojatia, a ja, pacient, zostal som doma. Drvila ma silná reuma. Nasledovala zdravotná dovolenka, inštruktorský kurz v Banskej Bystrici, potom výcvik nováčikov a po vianočnej dovolenke prišiel rozkaz – „ide sa do Ruska!“

Začiatkom roku 1942 sme prišli do Trnavy. Z viacerých čát sa stala rota Kanóny proti útočnej väzbe, čiže KPÚV. Nasledoval výcvik po trnavských poliach a po slávnostnom defilé v deň výročia Slovenského štátu 14. marca 1942, v noci sme vycestovali smer Žilina – Čadca – Petrovice pri Karvinej – Krakov – Lvov do obce Vasilkov, kde sme vystriedali starších vojakov, ktorí odchádzali do rýchlej divízie až na Kaukaz.

Cesta nám trvala 14 dní. Hovoril som si, ja moju drahú vlasť už neuvidím. Vďaka Bohu, nestalo sa tak. Cestou sme si všímali, ako ten svet vyzerá. Už na Morave sme videli všetky názvy napísané najskôr po nemec-ky až potom po česky. I hovorili sme si, u nás to tak nie je. V Poľsku na železničnej stanici mladí ľudia túžobne čakali na niečo. Vyhodili sme im či chlieb alebo cigarety a bola ruvačka, kto viac uchyť. Našu súpravu dali na vedľajšiu koľaj a bez zastavenia rýchlo šibali súpravy vojenského materiálu na front.

Počas čakania sme spozorovali vojakov v maďarskej uniforme. Oslovili nás: „Aj my sme Slováci od Košíc, Levíc a Šurian.“ Potešili sme sa a videli sme, že to boli fúzatí starší muži do 50 rokov. A my mladíci len zá-

kladnej vojenskej služby. Spomenuli sme si na slová nášho dobrého prezidenta Mons. Dr. Jozefa Tisu, ktorý fűhrerovi smelo povedal: „Synov ti dám, ale otcov nie!“ A dodržiavalo sa to.

Lekcia od Murky

Vo Vasilkove (väčšia obec) sme boli ubytovaní v ruských vojenských kasárňach. Konali sme strážnu službu pri rôznych objektoch – ochranu proti partizánom. Život bol pokojný a veselo sme chodili „húľať“, lebo nás občania úprimne pozývali: „Zachodí pán do nás húľať!“ Rečovo sme si porozumeli a cítili sme vzájomne slovanskú krv i pohostinnosť. Stali sme sa priateľmi a rozprávali sme sa o rozličných témach. I pýtali sa: „Po čomu vy do nás došli?“ I odpovedali sme, či vedia, čo je rozkaz. Radšej by sme boli doma, ale rozkaz sa musí plniť. Videli sme ich nedostatok, či až biedu, obchodov nebolo, len na bazáre sa dalo čosi kúpiť, vymeniť. Z domu sme zavše dostali balíčkov, tak sme sa podelili s domácimi i o maličkosti.

My, mladí, dievčatá tiež (ich rovesníci chlapci ustúpili s armádou a boli veľmi ďaleko), sme veľmi často veselo tancovali pri harmoške. Spoznávali sme jemnú ruskú dobrú povahu, boli sme si navzájom sympatickí. Hovorili sme i o náboženských veciach, o desatore Božích prikázaní. V kúte izby mávali zavesenú ikonu. Cítili sme, že starí boli veriaci, no mladí boli ukrátení o tento rozmer ducha, lebo o Bohu im rodičia dlhé roky nesmeli hovoriť, báli sa. Avšak morálka, stud daný Stvoriteľom do duše každého človeka, bola veľká. Markantne som sa o tom presvedčil. Mne blízka dievčina Murka – Mária ma vy-
prevádzala neďaleko do kasární. Bol májový mesačný večer a oblažovala nás vôňa zakvitnutých stromov. Už sme sa mali rozlúčiť, lebo sa blížila

večierka a disciplína musela byť. Nežne som ju držal okolo drieku, nie zmyselne, a ako vojak som si dovoľil poprosiť ju o bozk – pocalovanie. A toto sympatické dievčatko sa s úsmevom na mňa pozrelo a milo povedalo: „Ludovít, ój to nestudno i nekulturno!“ Ach, bol som z toho veľmi milo dojatý, veď to bolo takmer po dvoch mesiacoch denného stykania, bavenia sa, húľania. V čistej úcte dal som jej bozk, možno na líčko!

Zvony na strome

Tento pekný zážitok zavše hovorím našim dievčatám, ktoré držia milenca silnejšie, ako on ich, a chyba im ten Stvoriteľom daný stud aj tá kultúra, ako povedalo to ruské dievča, ktoré Desatore nepoznalo.

Vo Vasilkove sme prežili aj Veľkú Noc 1942. Ako veriaci vojaci sme chodili aj do kostola a videli sme, že mali zvony zavesené na strome. Za vlády Stalina nesmeli byť nikde. Miestni obyvatelia boli pravoslávneho vyznania, často sme ich počuli spievať: „Hospodin pomiluj, Hospodin pomiluj.“ Zúčastňovali sme sa aj na sobášoch a môžem povedať, že život s nimi bol naozaj krásny. Boli sme si blízki. Videli sme podstavec sochy Lenina, a jeho sochu zhodenú, rozbitú, hlavu ďaleko pohodenú, a nikto sa nemal k tomu, aby ju zdvihol, odložil, hoci front bol už dávnejšie ďaleko. Počas 45-dňového pobytu sme nemali nijaký incident, ani nepríjemnosti s občanmi a ani zásah partizánov. Stravu sme mali pomerne dobrú, chladničky, mrazničky neboli, takže mäso v guláši „voňalo“.

Treba povedať, že každý vojak Slovenskej armády dostával denne až 15 kusov cigariet, ktoré tam vtedy boli veľmi vzácne, pričom nemecký vojak len 3 kusy. Na bazáre sme dostali výhodne kúpiť všetko. Za cigaretu nám dali viac vajec a za 17 cigariet sme dostali i kohúta. To sme si stravu

Ilustračné foto archiv

prilepšovali až až. Osobne som tam za ten čas pojedol viac vajec, ako doma za rok.

Po zamestnaní, po štrnástej hodine, sme mohli vždy ísť voľne na vychádzku. I akosi z frajeriny som si zapálil cigaretu (ja, nefajčiar) i stretol ma starší Rus – sťa môj otec, i veľmi prosil, aby som mu dal kúsok zapáliť. No a ja veľkodušne som mu dal cigaretu celú. To sa opakovalo 2 – 3 dni a vždy som bol veľkodušný. Len som pociťoval, že mi čosi chýba. Zapáliť si cigaretu. No rázne som si povedal stop, cigareta mi predsa nebude rozkazovať a včas som sa spamätal. Bohu vďaka.

Tancovačka na vojne

Prišiel čas nášho odchodu – tak to býva. Vystriedali nás maďarskí vojaci. Počuli sme i videli, ako maďarský veliteľ vie hrešiť, Boha urážať pre maličkosť...Nuž, lúčenie. Aj moja milá Murka, Mária Sandul, Provluk nu. 8, ma prišla vyprevať na železničnú stanicu. Na rodinu fotografiu mi napísala pekné rozlúčkové slová (mám ju v úcte doteraz) a boli aj objatia a slzičky, avšak len čistej, peknej lásky od tak vysoko morálneho dievčaťa, ktorá túžila byť v živote „lotčičkou“ (letkyňou). Ktovie, či sa jej to podarilo....

Celá naša rota odchádzala smer Jelsk – Ovruc – Mozir. V Ovruchi sme boli tiež ubytovaní v ruských kasárňach, vo veľmi skromných až primitívnych podmienkach. Spomínam

nemilo, lebo vápno zo steny sa veľmi chytalo na naše vojenské uniformy. Mali sme aj svojho kňaza, sväte omše pod stromom, v Božej prírode, boli veľmi dojímavé. Nadšene sme spievali a všetko zbožne prežívali, ako doma. Podobne aj evanjelici.

Zasa v nedeľu (voskresenie) bol prázdnik, bola aj tancovačka pri harmoške a zišlo sa tam viac národností: Slováci, Nemci a Česi. Ako sa to dalo zistiť? Keď sme sa spotení vyšli von vyvetrať, počujem, skupinka vojakov v nemeckých uniformách neďaleko nás sa rozpráva po česky. Podišiel som k nim a namiesto pozdravu sa ich pýtam: „Chlapci, a čo vy tu robíte?“ Namrzené mi odpovedali: „Co máme dělat, když nás oblékli?“ Zbrane nemali, pracovali manuálne na stavbe ciest, mostov a železníc. Ich oteckovia sa iste hlásili k nemeckej národnosti, mali dobré miesto v Protektoráte a tak ich synovia museli na vojnu, pomáhať nemeckej armáde. O tom sa u nás nikde nepísalo, lebo kolaboranti boli samozrejme „len“ Slováci.

Cieľ: domov

Inak vojenčina, či vojna bola pre nás celkom pekná, pokojná. No začala sa upevňovať disciplína. Museli sme ráno bosí polhodinku cvičiť, a to aj my, poddôstojníci – záložníci. I spozoroval som, že jeden priateľ desiatnik si išiel na Slovensko dať opraviť „vraj“ zuby. Druhý išiel domov na Slovensko k polícii. Aj ja som začal

uvažovať, ako ísť za nimi. Bolo priam riadením Božím, na bruchu som mal asi dvojcentimetrový podkožný tukový výstupok. Šiel som k lekárovi na ošetrovňu. Ukázal som mu to a on sa ma opýtal: „Aj vás to bolí?“ Odpovedal som áno, hoci ma to nikdy nebolelo. Vtedy som nehovoril pravdu, ale nikomu som neublížil, len som si veľmi pomohol. Pán doktor mi úprimne povedal: „Tak pôjdete do nemocnice.“ Veľmi som sa potešil, ba priam som cítil, ako ma starostlivo vedie Božia ruka. Zbalil som si veci a podľho smer nemocnica Žitomír. Nie vlakom, autobusom, ale našim vojenským nákladným autom, ktoré nám vozilo proviant. Naša slovenská vojenská nemocnica bola v budove bývalého gymnázia (mám ju na fotografii dodnes). Oproti v parku vo väčšej budove sídlil nemecký krieglazaret.

S veľkým očakávaním som išiel na chirurgické oddelenie. Ráno na vizitu prišiel lekár – primár, pôvodom Rus, emigrant z prvej svetovej vojny. A on sa ma neopýtal, čo mi je, ale ktorý som odvodný ročník. Hrdo som odpovedal: 1939. Jemne ma štychol do ramena a povedal: „Pôjdete na Slovensko.“ A viac sa so mnou nebavil. Vo mne hrklo ako v starých hodinách a zaplavila ma vlna šťastia.

Kultúra pre okupantov

Oznámili nám, že musíme čakať na vojenský zdravotný vlak zo Slovenska. Čakali sme mesiac. A zasa nám Rusi sprijemňovali život a boli aj veľmi pozorní. Prichádzali k nám rozličné kultúrne súbory, predvádzali pekné programy, až to bolo pre nás, vojakov Slovenskej armády, teda okupantov, udijujúce. Veď okupanti nebývajú obľúbení.

Zdá sa, nie zdá, je skutočnosťou, že Ukrajinci nemilovali Lenina ani Stalina. Veľmi dobre si pamätám na nemocničnú kapinku vo viacpodlažnej budove, kde sme mávali sv. omše, ba na balkóne som bol aj na sv. spovedi. Ďakoval som Bohu, že mi dal milosť a tak skoro som sa mohol vrátiť späť pod Tatry. Počas čakania na transport domov som si dokonca dal aj zuby opraviť a nič ma to nestálo.

Pokračovanie na 18. strane

Môj príbeh z vojny

Pokračovanie zo 17. strany

Či to nebolo od Ukrajincov pekné? A vychádzky vojakov boli vždy voľné.

Koncom júna dorazil náš zdravotný vlak a tak sme sa viacerí tešili, že ideme skutočne domov. Bol som úplne zdravý 22-ročný vojak a tak som sa o všetko zaujímal a snažil som sa rozdávať dobro. V špeciálne upravenom rýchliku cestovali s nami vážne chorí, ranení, s omrznutými končatinami, pripútaní na lôžko vo veľkých bolestiach a to aj nemeckí vojaci. Mal som vždy súcit a bol som nápomocný v čom som vedel. Najmä nemeckí vojaci mali veľké rany. Amputované nohy v najväčšom svalu, veľké rany, nedostatočné preväzovanie až to zapáchalo, poranenia od granátov, zohavenú tvár. Videl som teda vojnovú nemocnicu mrzákov a porovnával som: „Ó Bože, ďakujem Ti, ja zdravý, títo tu v bolestiach, mnohí bojujú ďaleko na Kaukaze, ako ma Bože podivne vedieš a chrániš. Vďaka, chvála i veleba Ti Bože náš!“

Porovnával som, videl som, že my sme sa na vojakov – vojnu iba hrali, aby sme führerovi zaslepili oči, že aj my, Slováci sme zdanliví pomocníci wehrmachtu. Potvrdzujú to aj skutky – drahý doktor v Ovruchi aj skvelý primár v nemocnici Žitomír.

Do Bratislavy sme došli šťastlivo v deň sv. Cyrila a Metoda, 5. júla 1942. Pre každého z nás to bol radosťný návrat do rodnej vlasti z bojového Ruska. Veru sme si aj vši doniesli, takže nasledovalo odvíšivanie a mňa čakala aj malá operácia. Keď som sa ukladal na operačný stôl a prizrel lekárovi, nemohol som si odpustiť otázku: „Pán doktor, neboli ste Vy vlni lekárom pri druhom pešom pluku v Nitre?“ Priznal, že bol. Spoznal som v ňom mladého, sympatického lekára, Žida. A slúžil dobre v skromnosti v Slovenskej armáde a ...neškodilo sa mu, mali sme ho v úcte. Predsa ten prvý Slovenský štát bol aj kresťanský!

Úprimne som sa mu prihovril, vyslovil obavy z toho, že som dosť citlivý a či sa vôbec mám dať operovať. A on mi tiež úprimne povedal: „Viete, keď sa dáte operovať, budete žiť toľko, ako keď sa operovať nedáte. Ale keď ste už tu, a kvôli tomu ste prišli z Ruska domov, tak to urobíme, je to maličkosť.“ Aj tak bolo.

Nasledovala zdravotná dovolenka v rodisku pri rodičoch. Pravda, ako vždy s poriadnou zaberačkou na poliach. A celkom zdravý som sa vrátil k útvaru Peší pluk Trenčín. Medzi tým mi však prišlo oznámenie, že vyhovelí mojej žiadosti o prácu v Zbore finančnej stráže (financi – hraničiar). Tam som zažil demobilizáciu, po dva a polročnej vojenčine vyzlečenie z vojenskej uniformy a oblečenie uniformy pomocného dozorca finančnej stráže a pridelenie na oddelenie finančnej stráže Vyšná Zubrica, v prihrančnom území Oravy v okrese Trstená.

Boli sme oázou Európy

A zasa som mal krásny spokojný život, lebo štátne vedenie sme mali skutočne kresťanské a verili sme si. Hovorila sa plná pravda, boli sme pracovití, skromní, šetrili sme, nekradlo sa a nepredával sa štátny majetok, ale sa zveľaďoval. Naša vtedajšia slovenská koruna mala hodnotu, hovorili jej tatranský dolár. Žil som naplno, sledoval život okolo seba a porovnával som. Boli sme oázou v Európe. Bola u nás spokojnosť, istota, bezpečnosť, vzájomná dôvera a úcta, až na tých niekoľko nespokojencov, čo sa vždy a všade nájdu. Až do povstania. Vždy som tvrdil, to nebolo naše povstanie, nebolo slovenské ani národné, ale skratka zostáva. Bolo to povstanie naočkované Sovietskymi a benešovskými. Najčiernejší deň v dejinách slovenského národa 29. august 1944, tak ho pomenoval pisateľ MS. Ach, bolo vyliatej mnoho slovenskej krvi, vyhaslo mnoho nevinných životov. Stačilo, ak mal niekto nemecké priezvisko a našiel sa

zlomyseľný udávač, a už mu brali život. Zaslepení, či sfanatizovaní si to nechcú priznať. Žiaľ, doteraz.

Správne to popísal historik z mladšej generácie Martin Lacko. Pre neho píšem tieto moje úprimné slová o skutočnostiach, ktorých som bol svedkom. Tá naša slovenská Zaisťovacia divízia nebola taká zlá, neboli sme takí verní spolupracovníci – spolubojovníci wehrmachtu. Keď nás spoznali, vajdrovali sa o nás, že sme partizáni numero cvaj (dva), preto naše jednotky odvelili do Talianska.

Pomáhali sme Židom

Ešte poznámka z poľskej hranice. Jedna strana hraničných kameňov bola označená písmenom S (Slovenská republika) a druhá strana G. Teda Poľsko nejestvovalo, nemalo svoj štát ani svoje vysoké školy. A my sme to mali. Bohu vďaka i Márii Sedembolestnej. Dobré priateľské styky sme mali aj s nemeckou pohraničnou strážou. Taký bol náš život v tom čase. V hraničnej službe sme zažili rôzne veci. Najmä počas noci sme viackrát pozastavili rodinu. Otca, matku s deťmi. Slušne oblečených, pekného vzhľadu, hneď sme vedeli, že sú to Židia. Naše interné nariadenie nám prikazovalo nič im nebrať, slušne s nimi zaobchádzať. V tom duchu sme ich odvieďli na oddelenie finančnej stráže, spísali sme s nimi zápisnicu a odviezli sme ich (ako eskortu) na Okresné finančné riaditeľstvo v Lipovskom Mikuláši. Odtiaľ išli určenou cestou na Západ. Takýchto pozastavení židovských rodín sme mali v rokoch 1943-1944 viacero. O takejto peknej pomoci Židom sa o nás, Slovákov nikde nehovorí, nepíše. Taká však bola realita nášho života.

Na oddelení finančnej stráže v Harjabúzi pri Povlku sme siedmi pracovníci v septembri 1944 zažili aj vlastné odzbrojenie. V dôsledku nešťastného povstania bola narušená bezpečnosť a istota.

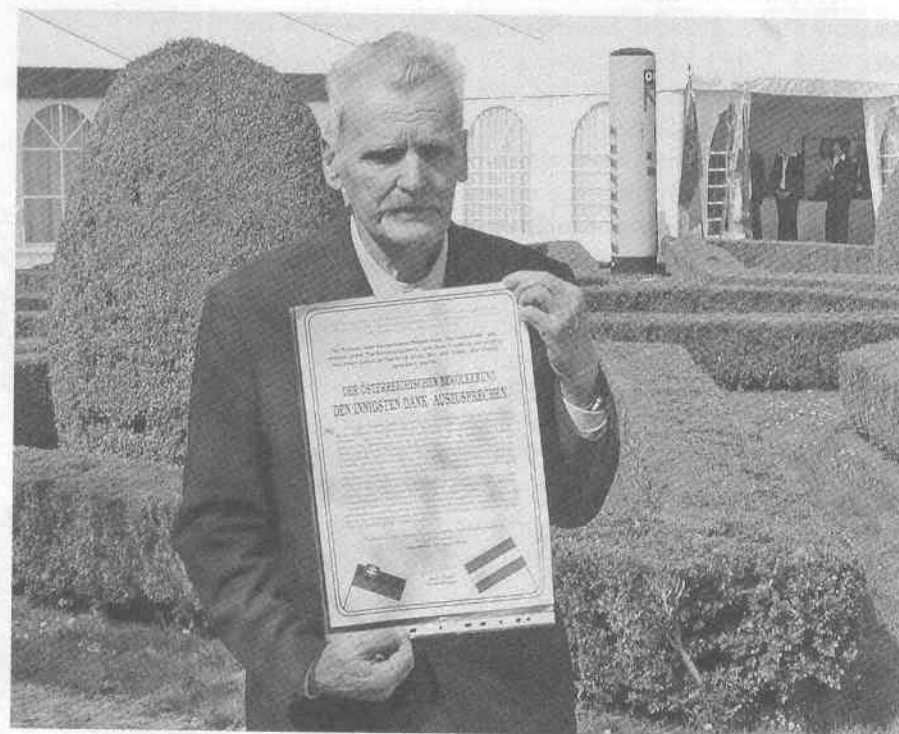
Ludo Matejov, 93-ročný
Dokončenie v budúcom čísle

Vicen o Bielej légii

Vladimír Varinský, autor knižky Jozef Vicen a Biela légia použil vo svojej publikácii mnohé archívne a autentické dokumenty, napriek tomu sa priznal, že preniknúť do protikomunistického odboja na Slovensku po druhej svetovej vojne bolo dosť obtiažne, najmä preto, že výpovede väzňov nemožno brať doslovne. Neraz zámerne zavádzali, aby ochránili iných. Napriek tomu jeho publikácia je ojedinelým príspevkom do literatúry faktu, z ktorej je naša ukážka.

„Názov Biela légia pôsobil síce dosť sugestívne, ale jej príťažlivosť spočívala v programe, ktorý sa týkal ochrany elementárnych práv občanov, ktorí boli ohrození komunistickým štátnym terorom. Tento teror vznikol bezohľadnosťou spôsobov uvádzania tzv. ľudovodemokratického zriadenia do života.

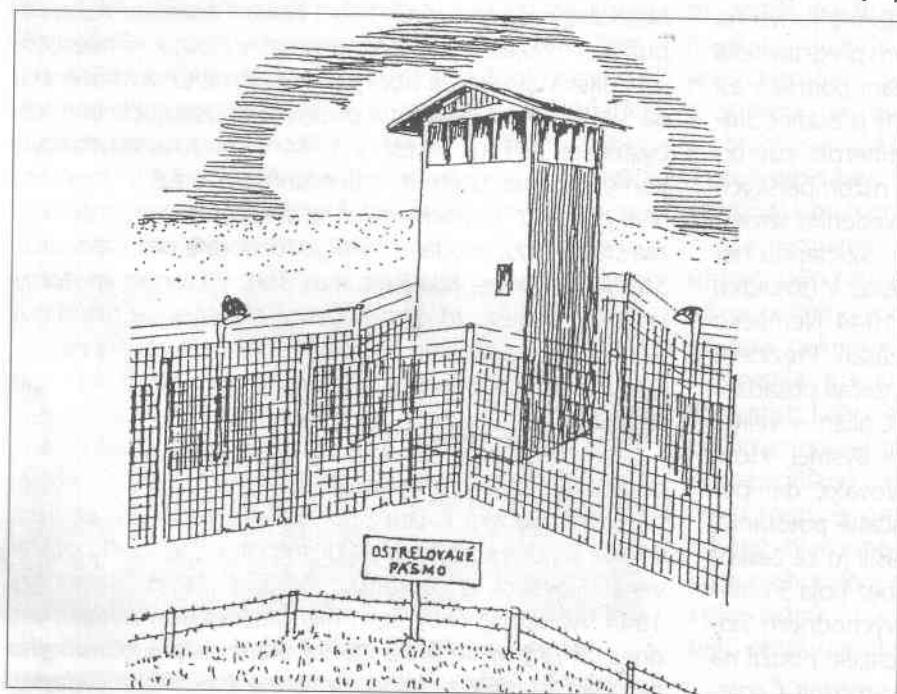
Ani Biela légia neposkytovala všeliek na vtedajšie neduhy. Poskytovala všeobecné rady a ponúkala spôsoby, ako sa občania môžu účinne chrániť pred komunistickým terorom. Od chvíle, keď sa jej podarilo získať krátkovlnnú rozhlasovú vysielaciu, vo svojich reláciách ľuďom prezradzala tajne pripravované komunis-

tické plány, aby nimi neboli prekvapení a zaskočení. V medziach možnosti pomáhala najviac ohrozeným občanom hlavne pri pokusoch o záchranu prostredníctvom odchodu do zahraničia.

Vyčítalo sa nám, že organizujeme špiónážne akcie. Priznávam, že v istom zmysle sme boli spravodajsky

činní. Bez poznatkov, ktoré sme takto získavali by sme však boli sotva schopní občanom poskytovať dôverné informácie. Áno, poskytovali sme ich aj zahraničným inštitúciám, aby konečne aj Západ pochopil, aké nebezpečenstvá hrozia zo strany jeho nedávneho spojenca. Obsadzovacie vojenské jednotky, ktoré – tak ako Sovietsi – aj západné víťazné mocnosti udržiavali v priestore Nemecka a Rakúska, pozostávali väčšinou z poctivých a dobromyseľných vojakov. Títo si v Európe plnili vojenskú povinnosť, ale zo svojej ďalekej domoviny si neprinášali dostatočné vedomosti, aby bezporuchovo chápali, čo sa deje v zdanlivo „oslobodených“, v skutočnosti však Sovietmi zotročovaných krajinách. Ukázalo sa byť žiadúce, aby to pochopili, lebo len tak mohli chápať príčiny, prečo na Západ prichádza tak mnoho utečencov, medzi nimi aj Slovákov. (...) Najmä im totiž hrozilo, že niekto na základe nedostatočných vedomostí vyhovie komunistickým orgánom a utečencov vydá naspäť do ich rúk.“

Takto nejak vyzeral v Leopoldove muklov výhľad do okolitého sveta.

Predslov ku knihe Jozef Vicen a Biela légia od Jozefa Vicena

Bolo SNP slovenské a národné?

Nevedno kedy vlastne vznikol názov „SNP“, ale ako záväzný ho kodifikovala Slovenská národná rada až v jeseň 1948, teda už po komunistickom prevrate. V desaťročí od roku 1938 do roku 1948 zažili Slováci asi najbúrľivejšie obdobie svojich dejín. Udalosti tohto obdobia naše historické vedomie ešte nedokázalo celkom konzistentne spracovať. Prečo? Koniec II. svetovej vojny má doteraz ideologickú interpretáciu. Pamätníci udalostí kontroverzne vnímali prežité udalosti a historiografia bola z veľkej časti poplatná politike. Každá historická udalosť sa uchováva v historickom vedomí spoločnosti, ale nevytvára si o udalostiach taký obraz, aký ponúka historiografia.

V Slovenskej republike pôsobili od jej vzniku 14. marca 1939 rozmanité opozičné skupiny. Takmer všetky neverili v trvanie tohto štátu. Od roku 1943 Edvard Beneš, samozvaný prezident neexistujúcej ČSR, intenzívne naliehal na slovenský a český domáci občiansky odboj, aby prekonal predsudky k Sovietskemu zväzu: „Všetchny hrozby bolševizmem a bolševickým Ruskem jsou směšné báchorky. Máme s Ruskem o své samostatnosti a jednotnosti svého území pevnou dohodu...“. Tzv. občianska opozícia sa spojila s komunistami. Výsledkom toho bola Vianočná dohoda, podpísaná 25. decembra 1943 medzi opozičnými skupinami na Slovensku o vytvorení Slovenskej národnej rady. Tá mala prevziať moc na Slovensku. Už 10. februára 1943 odbojová skupina Flóra prijala memorandum, kde sa píše: „rozhodne a dôrazne zavrhneme tých, čo sa usilovali o 6. október 1938“. Inými slovami, odmietame národno-emancipačné a štátoprávne úsilie Slovákov a sebaurčenie.

Po veľkom bombardovaní Bratislavy 16. júna 1944 prevládli v slovenskej spoločnosti nálady beznádeje. Minister vnútra vyhlásil 11. augusta 1944 stanné právo na celom území. Partizánsky teror, pred ktorým predstavitelia SR dlho zatvárali oči, však narastal. Partizáni popravili asi sto ľudí v Sklabini. V Brezne bol zavraždený poslanec Slovenského snemu Slameň. Obsadili Ružomberok, kde po likvidácii jednotky SS sa začalo vraždenie ružomerských Nemcov. V Martine slovenskí vojaci pod vedením sovietskych veliteľov postrieľali na dvore kasárni 32-člennú nemeckú skupinu, ktorá sa vracala z Rumunska. V dôsledku týchto partizánskych akcií 28. augusta 1944 Nemecko predložilo Slovensku návrh na vojenský zásah. Prezident Jozef Tiso s ním súhlasil. Nemecké vojská začali obsadzovať Slovensko 29. augusta 1944. Ján Golian - veliteľ ilegálneho vojenského ústredia v Banskej Bystrici, ktoré povstanie dlhodobo samostatne pripravovalo, dal pomocou dohovorového hesla signál na začatie povstania. Povstanci zrušili Slovenskú armádu a vyhlásili ju za československé ozbrojené sily. Nemci prakticky bez boja 31. augusta odzbrojili dve slovenské divízie na východnom Slovensku, ktoré vojenské velenie povstania chcelo použiť na otvorenie priesmykov v Karpatoch a tak umožniť Červenej armáde rýchle obsadenie Slovenska.

Ilustračné foto archív

Banskobystrická Slovenská národná rada 1. septembra 1944 vo svojej deklarácii okrem iného vyhlásila: „Sme za bratské spolužitie s českým národom v novej Československej republike... aby všetci Slováci mohli si v slobodnej Československej republike zariadiť život podľa svojej vôle. Nech žije naša spravodlivá vec! Sláva Československej republike!“ Takéto vyhlásenia prijímali v čase, keď neexistovala nijaká záruka, že obnovené unitárne Československo dá Slovákom rovnoprávne postavenie. Delegácia bansko-bystrickej SNR 18. októbra 1944 v Londýne na tlačovej konferencii po stretnutí s Benešom na otázku: „aké má SNR plány do budúcnosti? Želá si federatívne usporiadanie štátu?“ odpovedala: „SNR je rozhodne proti federácii. SNR si rozhodne želá jednoliaty štát, v ktorom vnútorné vzťahy si vyriešia tri národy český, slovenský a rusínsky.“ Ako si ich vyriešia, keď bude unitárny štát, asi ani neuvažovali. Ostro sa ohradili aj proti výrazom autonómia alebo federácia.

Velenie povstania nariadilo 27. októbra 1944 presun do hôr a prechod na partizánsky spôsob boja. Centrum povstania Banská Bystrica symbolicky padlo 28. októbra 1944. Edvard Beneš nemal dôvod meniť názor na postavenie Slovákov a Slovenska. V Londýne 5. novembra 1944 vyhlásil: „Nikdy jsem nikomu netajil a netajím ani dnes, že já jsem vždy hájil a hájím stanovisko jednotného národa československého. Je to mé stanovisko vědecké, sociologické.“

Peter Mučík

Ako sme bránili pravdu a spravodlivosť

(3)

KŽ uverejnil potom aj ďalšie polemické výpovede rodičov na adresu p. povereníka. Uvádžali konkrétne prípady útlaku, diskriminácie. (KŽ č. 29, 31 a 33 z roku 1968.) Polemika s p. povereníkom vzbudila živý ohlas u našich občanov. Aj u Rakúšanov. Jazdili do Bratislavy kupovať KŽ. 5. augusta 1968 sme do SNR zaslali ďalšiu petíciu so žiadosťou o novelizáciu tzv. cirkevných zákonov z roku 1949. Petíciu podpísalo 8600 občanov. Povereník kultúry Dr. Benčíč zaslal nám odpoveď 26.9.1968. Ďalej 10. augusta sme zaslali do KŽ diskusný príspevok Demokracia pre katolícku cirkev, kde si? Citujem z článku: „V obrodnom procese, ktorý prebieha v našej vlasti, katolícka cirkev je zabudnutou oblasťou. Takmer všetci tí, ktorí cirkev deformatovali, šliapali, hrozili, sledili, šikanovali, bezprávne oberali kňazov o štátny súhlas, vyrábali falošné súdne svedectvá – všetci títo dosiaľ si hovejú na rôznych teplých miestach. Tak aj vychytrali oportunisti z radov tzv. mierového duchovenstva.“

Zabudnutá cirkev

Kultúrny život a podobne aj iné časopisy odhalili mnoho krívd, ktoré sa udiali v posledných desaťročiach v našej vlasti. Ale o dva roky neskôr v období okupačnej normalizačnej pomsty my, autori petície, ako aj mnohí iní, ktorí odhalili bezprávie diktatúry, zaplatili sme za svoju odvahu po spravodlivosti. My a naše rodiny. Vyhadzov zo zamestnania, preradenie k lopate, šikanovanie, ničenie zdravia i životov bola naša odmena. Povereník školstva dostal inú. Ihneď po okupácii sa stal ministrom, podpredsedom vlády v Prahe...

Ale v tých krásnych letných dňoch sme netušili nástrahy blízkej budúcnosti. Tešili sme sa z oživanej

slobody. A z jej úžasných premien.

Veď napríklad vydavateľstvo ÚV KSS Pravda v Bratislave vydávalo náboženskú literatúru. Dokonca odbornú pre kňazov!

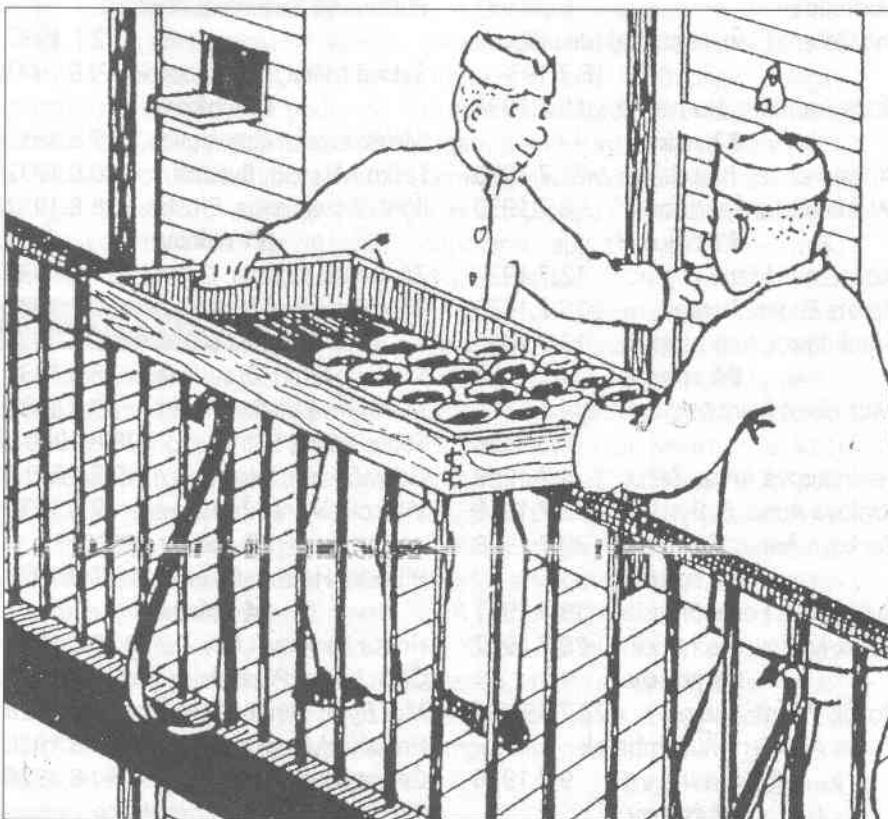
Bezenné záruky

Podpredsa novj vlády Gustáv Husák pricestoval 20. augusta do Žiaru nad Hronom. Pozvali ho hutníci z hlinikárne. Miting sa konal v dome kultúry. Takmer múry praskali, taký bol preplnený. Priebeh mítingu vysielal mestský rozhlas do ulíc. Dovnútra sa podarilo predrať aj niekoľkým členom DKO. Chceli sme splniť dôležitú úlohu. Do diskusie sme Gustávovi Husákovi odovzdali tri otázky. 1. My, veriaci občania, očakávame, že obrodny spoločenský proces prinesie aj ukončenie boja proti náboženstvu. Aký je váš názor? 2. V novej situácii budú si môcť cirkvi samostatne, bez

zásahu štátu, riadiť svoje vnútorné, napríklad personálne záležitosti? 3. Môže byť dobrý člen komunistickej strany aj dobrým veriacim?

Podľa nášho očakávania Dr. Husák odpovedal súhlasne na všetky tri otázky. Jeho slová poslúžili na posilnenie demokratizačného úsilia v našom meste. Na záver nás ešte Dr. Husák ubezpečil: „Ak budete mať nejaké problémy v oblasti náboženskej politiky, napíšte mi. Veď viete kam.“ Poďakovali sme sa mu. Spokojne sme sa z mítingu vracali neskoro večer domov. Netušili sme, že už o niekoľko hodín začne sa vojenská invázia na zničenie obrodneho procesu. Netušili sme, že ponuku Dr. Husáka využijeme v budúcich rokoch. Ale v úplne inej situácii, akú sme vôbec nepredpokladali.

Július Homola

Leopoldov - rozdávanie stravy na nových samotkách.

PRIPOMÍNAME SI

V mesiacoch júl a august si pripomíname významné životné jubileá týchto našich členov a priaznivcov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

JÚL

45 rokov

Čanecká Viera, Skalité 7.7.1967

50 rokov

Macko Ján, Chrabrany 8.7.1962

55 rokov

Pagáč Bohuslav, Levoča 22.7.1957

Tarnóczy Róbert, Kanada 24.7.1957

60 rokov

Litecká-Švedová Eva, Bratislava 23.7.1952

65 rokov

Vranková Jana, Sereď 24.7.1947

80 rokov

Maďar Štefan, Borský Sv. Jur 31.7.1932

Haviar Marian, B. Bystrica 22.7.1932

Šandorfi Pavol, Trenčianska Teplá 1.7.1932

81 rokov

Alaxa Fridrich, Bratislava 12.7.1931

Strašiftáková Elena, Šenkvice 3.7.1931

Fabian Jozef-Miroslav, Plavecké

Podhradie 6.7.1931

Ing. Otčenáš Ján, Liptovský Mikuláš 18.7.1931

Boža František, Humenné 15.7.1931

82 rokov

Anoškin Juraj, Bratislava 21.7.1930

Walner Otto, Špačince 8.7.1930

83 rokov

Kováčová Mária, Poprad 12.7.1929

Beratz Eugen, Poprad 18.7.1929

Šrank Karol, Veľký Lapáš 13.7.1929

84 rokov

Michalovič František, Bratislava 18.7.1928

Hajtmanová Anna, Žilina 4.7.1928

Kráľová Anna, B. Bystrica 13.7.1928

Zacková Anna, Visolaje 29.7.1928

85 rokov

Švikruhá Edita, Bratislava 19.7.1927

Pavlik Michal, Plechotice 28.7.1927

86 rokov

Žofčík Viliam, Rudina 23.7.1926

Turan Adalbert, Ružomberok 9.7.1926

87 rokov

Sarvaš Miroslav, Nitra 17.7.1925

MUDr. Kuska Ján, Liptovský Mikuláš 6.7.1925

89 rokov

Salviány Aladár, Trnava 15.7.1923

Parcer Ján, Prievidza 13.7.1923

Hrašková Elena, B. Bystrica 12.7.1923

90 rokov

Tóthová Anna, Bratislava 21.7.1922

91 rokov

Telgarska Oľga, Bratislava 29.7.1921

Hudák Jozef, Púchov 27.7.1921

92 rokov

Molčány Jozef, Huncovce 22.7.1920

AUGUST

45 rokov

Vasko Ján, Spišský Hrušov 1.8.1967

Tuchyňa Tibor, Pezinok 21.8.1967

50 rokov

Ing. Belica František, Bratislava 21.8.1962

55 rokov

Repáková Anna, Levoča 1.8.1957

70 rokov

Ing. Majtánová Elena, Kláštor pod Znievom 19.8.1942

Kovárik Alexander, Senica 11.8.1942

Boboková Jela, B. Bystrica 5.8.1942

75 rokov

Maláškova Marta, Malacky 25.8.1937

Petriková Anna, Topoľčany 29.8.1937

Putnoková Ružena, B. Bystrica 2.8.1937

Šidová Mária, Ružomberok 2.8.1937

80 rokov

Melek Jozef, Námestovo 17.8.1932

Faško Milan, B. Bystrica 10.8.1932

Ilončíková Emília, Pruské 8.8.1932

81 rokov

Záhradská Ružena, Gajary 31.8.1931

Krupová Anna, Vrbnica 7.8.1931

82 rokov

Šteffek Štefan, Bratislava 18.8.1930

Marušková Viera, Martin 30.8.1930

Sebok Pavol, Štítnik 28.8.1930

Gdovič Ján, Vranie 19.8.1930

Viteková Anna, Žilina 9.8.1930

83 rokov

Hlbocká Helena, Boleráz 17.8.1929

84 rokov

Hodúr Ladislav, USA 20.8.1928

Čech Milan, Pezinok 30.8.1928

Mgr. Rýdzy Štefan, Prievidza 20.8.1928

Hrubová Mária, Košeca 7.8.1928

Červenková Mária, Nitra 24.8.1928

Ihnátková Alžbeta, Michalovce 6.8.1928

85 rokov

Babič František, Bratislava 24.8.1927

Đuricová Mária, B. Bystrica 28.8.1927

Vdp. Olos Viktor, Hubová 4.8.1927

86 rokov

Košút Ján, Bratislava 26.8.1926

Vaculíková Mária, Vrbové 21.8.1926

Hrnčár Ondrej, Trenčín 5.8.1926

87 rokov

Markuliak Martin, Bratislava 23.8.1925

Brodnianska Lýdia Zvolen 20.8.1925

Pavlovič Ľudovít, Nitra 14.8.1925

88 rokov

Rudolf Šilhavý, Bratislava 12.8.1924

Mišík Vladimír, Bratislava 8.8.1924

89 rokov

Sopúchová Vilma, Sereď 4.8.1923

90 rokov

Daňo Štefan, Slávnica 25.8.1922

Dvornáková Helena, Žiar nad Hronom 19.8.1922

91 rokov

Sloboda Jozef, Sereď 11.8.1921

Kopecký Ján, Kremnica 14.8.1921

Ing. Mitošinka Emil, B. Bystrica 21.8.1921

92 rokov

Lofajová Magdaléna, Bratislava 26.8.1920

Ing. Staňo Štefan, Žilina 15.8.1920

93 rokov

Chromčo Ondrej, Bugľovce 29.8.1919

Hičová Adalberta, Michalovce 8.8.1919

*Ústredie a redakcia jubilantom
srdečne blahoželajú.*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku nedožitých 91 rokov, zomrel 14.1.2012 člen regionálnej pobočky PV ZPKO v Trebišove **JÁN TAKÁČ**. Posledná rozlúčka sa konala na miestnom cintoríne v Kuzmiciach.

† Vo veku nedožitých 89 rokov, zomrel 13.2.2012 člen regionálnej pobočky PV ZPKO v Martine **TIBOR DOMANICKÝ**. Posledná rozlúčka sa konala 16.2.2012 na cintoríne vo Vrútkach.

Ústredie a redakcia sa pozostálym ospravedlňujú za oneskorené uverejnenie smutnej udalosti a vyslovujú úprimnú sústrasť.

STALO SA

3. – 4. júla 1945 bol z katolíckeho univerzitného internátu Svoradov v Bratislave uväznených 64 študentov.

7. júla 1946 vedenie Benešovej Národnosocialistickej strany vypracovalo tajný dokument – Memorandum o Slovensku, v ktorom dopodrobna rozviedlo plány na duchovnú a mocenskú asimiláciu a etnicko-politickú likvidáciu slovenského národa.

11. júla 1951 Národné zhromaždenie schválilo zákon o ochrane štátnych hraníc. Na tomto základe pohraničná polícia mohla strieľať do občanov, ktorí sa pokúšali odísť za hranice štátu.

14. júla 1949 Štátny súd v Bratislave na základe obžaloby prokurátora Ondreja Ujhelyiho zo dňa 22. mája 1949 odsúdil 6 mladých Slovákov členov Bielej légie, ktorej cieľom bolo obnovenie slovenskej štátnosti. Augustín Lednický ako vedúci skupiny bol odsúdený na trest smrti a potom bol aj popravený. Na doživotné väzenie boli odsúdení dvaja 21-roční Milan Michal Biščo a Štefan Erlach; Anton Petrek dostal 25 rokov a Ján Ganiš 15 rokov väzenia. (Pri novom súdnom konaní na Krajskom súde v Banskej Bystrici 6. septembra 1990 boli rozsudky zrušené a všetkých uznali za nevinných.)

14. júla 1950 vládnym nariadením č. 112/1950 komunistická vláda zrušila všetky diecézne semináre (cirkevné školy pre prípravu na kňazstvo) aj rehoľné vysoké školy bohoslovnia a zriadila na Slovensku jediné bohosloveckú vysokú školu, ktorú nazvala Rímskokatolícka cyrilometodejská (sic!) bohoslovecká fakulta v Bratislave. Dozor nad touto fakultou zverili štátnemu úradu pre cirkevné veci.

17. júla 1960 zomrel vo väzení v Leopoldove utýraný gréckokatolícky prešovský biskup Pavol Peter Gojdič. Pápež Ján Pavol II. ho v roku 2001 vyhlásil za blahoslaveného mučeníka, ktorý podstúpil smrť za svoju vieru.

17. júla 1992 SNR schválila Deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky ako základný dokument suverénosti štátu slovenského národa.

20. júla 1950 Štátna bezpečnosť začala deportovať aj diecéznych kňazov, najmä farárov, zo všetkých krajov Slovenska do koncentračného tábora v Múčeníkoch (neskôr – že by aj preto? – pre-

menované na Sládečkovce). Za týždeň tam deportovali vyše 150 kňazov.

21. júla 1948 zákonom č. 213/1948 bola zlegalizovaná protiprávna činnosť Akčných výborov. Jej výsledkom bolo medzi iným prepustenie 28 000 občanov zo štátnych a verejných služieb, vylúčenie z vysokých škôl asi 7 000 študentov a nepriamo aj začiatok mohutnej emigračnej vlny, ktorá do roku 1950 priviedla asi 25 000 občanov k tomu, aby hľadali útočisko v západných krajinách, neraz s rizikom straty vlastného života.

28. júla 1914 Rakúsko-Uhorsko vypovedalo vojnu Srbsku. To bol začiatok prvej svetovej vojny.

28. júla 1922 z iniciatívy preláta Dr. Eugena Filkorna bol založený katolícky internát pre vysokoškolských študentov Kolégium sv. Svorada v Bratislave. Svoradov sa stal strediskom kultúrneho i politického hnutia slovenských katolíckych študentov.

31. júla 1914 cisár František Jozef I. vyhlásil všeobecnú mobilizáciu. Podľa odhadov sa postupne zúčastnilo na vojnových operáciách asi 400 000 Slovákov.

4. augusta 1964 zomrel spišský biskup Ján Vojtaššák v nemocnici v Ríčanoch pri Prahe, kde ho ťažko chorého zaviezli z núteného pobytu v Senohradoch. Dlhé roky bol väznený a trýznený pre svoju vieru a pre svoju lásku k slovenskému národu. Pohreb sa konal 7. augusta v Zakamennom a vykonával ho trnavský biskup Ambróz Lazík za účasti vyše 200 kňazov a nespočetných veriacich aj zo vzdialenejších krajov Slovenska. V roku 1990 zrušili rozsudok, následkom ktorého ho väznili a trýznili.

PRISPELI NA ČINNOSŤ

Žáčik Július , Topoľčany	13 EUR
Gdovičín Ján , Žilina	5 EUR
Chlebek Milan , Kysucké Nové Mesto	20 EUR
Neuwirt Ferdinand , Topoľčany	8 EUR
Sobotová Emília , Nitra	11 EUR
Korecová Mária , Nitra	6 EUR
Greguš Dezider , Nitra	4 EUR
Bednárová Anna , Žilina	3 EUR
Kenyereš Ján , Ružomberok	3 EUR
Míšeje Vojtech , USA	2 EUR
Gvora Peter , Bratislava	10 EUR
Španíková Mária , MVDr., Modra	3 EUR
Smetana Martin , Ing.arch., Bratislava	4 EUR
Mitošinková Valéria , Bratislava	11 EUR
Krištofčíková Marta , Bratislava	20 EUR
Členovia RP PV ZPKO Dolný Kubín	59 EUR
Kalafut František , Bratislava	5 EUR
Maronová Mária , Bratislava	11 EUR
Atalovič Jozef , Červeník	10 EUR
Matovičová Anna , Bratislava	6 EUR
Tatran Ľudovít , Bratislava	3 EUR
Polačková Anna , Bratislava	22 EUR
(11 EUR / 2011, 11 EUR / 2012)	
Daňo Štefan , Slávnica	3 EUR
Hlubíková Františka , Bratislava	6 EUR
Ing. Čulen Martin , Brodské	13 EUR
J.E.Ján Chryzostom , kardinál Korec, Nitra	50 EUR
Pospíšelová Cecília , Bratislava	8 EUR
Moncmann Michal , Bratislava	20 EUR
Hörmann Štefan , Trenčín	3 EUR
Hatala Pavol , Bratislava	3 EUR
Matejov Ľudo	
Bánovce nad Bebravou	50 EUR

Darcom vyslovujeme úprimné poďakovanie

OPRAVA

V časopise Svedectvo číslo 3/2012 sme uviedli správu, že v novembri 2011 zomrel člen našej pobočky v Martine MUDr. Vojtech Magurský. Uvedená správa nebola pravdivá, pán Magurský žije a teší sa dobrému zdraviu. Táto správa sa nám dostala (pôvodcu nepoznáme) v čase, keď regionálna pobočka nemala svojho predsedu, ktorý nahlasuje redakcii úmrtia a jubileá členov pobočky. Preto došlo k tomuto neprijemnému omylu.

Pánovi MUDr. Magurskému a všetkým, ktorých sme pomýlili sa za túto nepravdivú správu ospravedlňujeme. Redakcia Svedectva

Správa štátnej bezpečnosti
7

Č.p.: OS-002445-6/20-KR-89

Bratislava 6.12.1989

PRÍSNE TAJNÉ

OA0 XII. Správa ZNB
Bratislava

Výtlačok č. : 2
Počet listov: 7

Pre operatívne potreby I. odboru 2, oddelenia Vás
žiadam o skartovanie nasledovných spisov v zmysle poky-
nov I. námestníka FMV ČSSR Č.p. NZ - 00671/89.

SPO :

POKLAD č. zv. 38550

~~MECHANIK č. zv. 31634~~

KÚZELNÍK č. zv. 33674

Ev. styky k OZ ZÁPAD,
reg. č. 5796

HODŽIČ Osman 20.9.51

KASA Ľubomír 2.5.43.

STAHLÓVÁ Ingeborg 7.8.32

BUNDA Dezider 5.1.47.

WINTERNITZ Cornelia 7.8.57

Evidované styky k OZ ZÁPAD,
reg. č. 5796

TRIFUNOVIČ Blaža 20.3.54

TRETJAK Jozef 24.2.49

KONEČNÁ Anna 14.3.38

MUCHA Alfréd 19.11.41

PRISTAŠ Anton 10.8.37

GONSCHOROWSKI Walter 8.8.29

STRAKA Kristián 15.12.45

ZIEGLER Marta 17.10.53

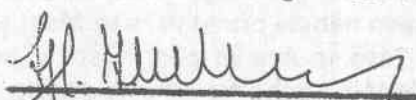
KRAJNÁK Ondrej 1.3.45

KUBOVIČ Tibor 23.9.39

KVASNICA Ľudovít 18.1.44

SABO Ján 14.11.47

Schvaľujem :

VSRS 2. oddelenia

kpt. JUDr. HREHOR

predkladá: npor. LAŠŠÁK